

Avropa güclülərlə əməkdaşlıq edir

Ötən otuz il ərzində Azərbaycan təkcə güclənərək ərazi bütövlüyünü bərpa etmədi, həm də siyasi nüfuzunu və iqtisadi qüdrətini xeyli artırdı. Bir-birindən möhtəşəm yeni layihələrin işə salınması təkcə Azərbaycana və onun qonşularına deyil, dünyanın digər dövlətlərinə də böyük faydalar gətirməkdədir.

"Bakı-Tbilisi-Qars" dəmir yolunun işə salınması;
"Şərq-Qərb" və "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizlərinə həyat vəsiqəsi verilməsi;

Ələt Beynəlxalq Dəniz Limanının fəaliyyətə başlaması və Azərbaycanın Xəzər dənizində ən böyük mülki donanma sahibinə, eyni zamanda beynəlxalq logistika mərkəzinə çevrilməsi;

"Cənub qaz dəhlizi" layihəsi sayəsində ölkəmizin 8-i Avropa İttifaqı üzvü olmaqla bütövlükdə 14 dövlətə təbii qaz ixrac etməsi;

Orta dəhlizin tezliklə tam gücü ilə işləməsi;

Hələlə yaxın gələcəkdə ölkəmizin Qara dənizin dibi ilə Avropaya "yaşıl enerji" ixrac etməsi Azərbaycanın sanbalının və siyasi çəkisinin mühüm göstəricilərindəndir.

Bütün bunların bir təsdiqi isə Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin yaxınlarda "Avropa Siyasi Birliyi"nin 7-ci Zirvə Görüşündə ən hörmətli dövlət başçılarından biri kimi iştirakı və orada keçirdiyi görüşlər oldu.

Bəli, Avropa güclü dövlətlərlə dostluq və əməkdaşlıq etməyi sevirlər! Azərbaycan isə təkcə güclü deyil, həm də qalib və imkanlıdır!

Dünyada gedən qloballaşma prosesi, xüsusən Rusiya-Ukrayna müharibəsi bir çox reallıqları dəyişib, yeni dostlar və əməkdaşlar axtarmağa vadar edib.

Bu müharibə gətirdikcə daha dağıdıcı karakter alır, Rusiya bütün sülh çağırışlarına məhəl qoymaraq sonadək getmək niyyətini gizlətmir.

Artıq Avropa dövlətləri öz təhlükəsizlikləri barədə ciddi düşünməli və tədbir görməli olmuşlar.

Dalbədal Rusiyaya tətbiq edilən sanksiyaların hələlik elə bir ciddi təsiri olmasa da, dövlətlər özlərinə yeni tərəfdaşlar tapmaq məcburiyyətindədirlər.

Rusiya qazından imtina edən Avropa dövlətləri Azərbaycanın simasında özlərinə etibarlı tərəfdaş tapdıqlarını ucadan bəyan edirlər.

Həm müharibə səbəbindən Rusiyadan keçən yolun təhlükəli olması, həm də Orta dəhlizin zaman və tarif baxımından sərfəli olması Azərbaycanın tərəfdaş kimi dəyərini get-gedə artırmaqdadır.

Bu gün Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyində oynadığı mühüm rol kimsəyə sirr deyil.

Bunu Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin Danimarkada olarkən dövlət başçıları və rəsmilərlə keçirdiyi görüşlər də aydın göstərir.

Ən önəmli bir də odur ki, bütün bu görüşlər qarşı tərəfin müraciətləri əsasında baş tutmuşdur.

Cənab İlham Əliyevin Danimarkaya işgüzar səfəri çərçivəsində belə müraciətlər əsasında keçirilən görüşlərin bir qismini yenidən diqqətə çəkirik:

Maya Sandu - Moldova Respublikasının Prezidenti;
Antonio Košta - Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti;
Ursula fon der Lyayen - Avropa Komissiyasının prezidenti;
Ciorcia Meloni - İtaliya Respublikası Nazirlər Şurasının sədri;
Nikol Paşinyan - Ermənistan Respublikasının Baş naziri;
Volodimir Zelenski - Ukrayna Prezidenti;
Dik Sxof - Niderland Krallığının Baş naziri;
Emmanuel Makron - Fransa Respublikasının Prezidenti.

Bütün bu görüşlər həm də cənab İlham Əliyevin qlobal nüfuzunun mühüm göstəricilərindən biridir.

5

Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətlər normal məcraya dönür

Prezidentlərin Düşənbə görüşündə iki ölkə arasında gərginlik yaratmış səbəblərə aydınlıq gətirildi

Prezident İlham Əliyev AZAL-ın təyinatının qozaya uğraması ilə bağlı vəziyyəti şəxsən nəzarətdə saxladığına görə rusiyalı həmkarı Vladimir Putinə təşəkkür edib: "Bu vəziyyəti nəzarətdə saxladığınıza görə Sizə təşəkkür etmək istərdim. Sizinlə dəfələrlə fikir mübadiləsi aparmışıq, həmçinin komandalarımızın üzvləri daim təmasdadırlar. Siz şəxsən istintaqın gedişinə nəzarət edirsiniz

və bizim heç bir şübhəmiz olmayıb ki, o, bütün məsələləri obyektiv araşdıracaq. Ona görə də bizim görüşümüzə məhz bu məsələyə aydınlıq gətirməyi zəruri hesab etdiyiniz üçün Sizə bir daha minnətdarlığımı ifadə etmək istərdim".

Beləliklə, rəsmi Moskvadan qəza ilə bağlı konkret fikir səsləndirildi. Əvvəlcədən də deyildiyi kimi, Rusiya məsuliyyəti üzərinə götürdü və qozaya

görə kompensasiyanın ödəniləcəyini bildirdi.

Ümumiyyətlə, Azərbaycan və Rusiya prezidentlərinin görüşü hər zaman pozitiv ruhda keçib. Azərbaycanla Rusiya arasında strateji tərəfdaşlığın, siyasi-iqtisadi uğurların ən başlıca səbəbi prezidentlər arasında olan səmimi dostluq münasibətləridir.

7

Qarşılıqlı anlaşma şəraitində...

Düşənbədə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rusiya Prezidenti Vladimir Putin ilə təkbətək görüşü olub

Oktyabrın 9-da Düşənbədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin ilə təkbətək görüşü olub.

2

Ulu Öndər Heydər Əliyev 1993-cü il oktyabrın 10-da ilk dəfə Azərbaycan Prezidenti kimi and içmişdir

1993-cü il oktyabrın 10-da Ulu Öndər Heydər Əliyev ilk dəfə müstəqil Azərbaycanın Prezidenti kimi Vətənə və xalqa sədaqət andı içdi. Bu gün həmin tarixdən 32 il ötür. Heydər Əliyevin and içmə mərasimində etdiyi proqram xarakterli çıxış müstəqil Azərbaycan dövlətinin gələcək inkişafının yol xəritəsi idi. Bu çıxışda səslənən hər bir fikir hazırda uğurları ilə fəxr etdiyimiz respublikamızın yüksəlişinin ilk bəyan olunan konturları idi.

And içmə mərasimində çıxışında göstərilən böyük etimada görə Azərbaycan vətəndaşlarına, Azərbaycan xalqına minnətdarlığımı bildiren Heydər Əliyev həyatının sonuna qədər xalqına sədaqətlə xidmət edəcəyini və bütün fəaliyyətini respublikamızın gələcək inkişafına sərf edəcəyini bildirdi. Ulu Öndər

biliyini, təcrübəsini xalqımızın və respublikamızın rifahına həsr edəcəyini, prezident vəzifəsini ali məqsədlər, amallar naminə yerinə yetirəcəyini, ölkəmizin tam müstəqilliyini, suverenliyini, ərazi bütövlüyünü təmin etmək üçün əldən əldən gələni əsirgəməyəcəyini, milliyyətindən, dini etiqadından və siyasi əqidəsindən asılı olmayaraq, Azərbaycan vətəndaşlarının hüquqlarının və azadlıqlarının qorunmasını, müdafiə edilməsini, demokratik dəyişikliklərin, Azərbaycanın demokratik hüquqi dövlət kimi inkişaf etdirilməsinin təminatçısı olacağına, dövlətimizin dünya birliyində ləyaqətli yer tutmasına çalışacağına, xalqımızın milli və mənəvi ənənələrinə daim sadıq olacağına and içdi.

6

Türk xalqlarının tarixində əlamətdar hadisə

Dövlətimizin başçısı İlham Əliyev Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Dövlət Başçıları Şurasının 12-ci Zirvə Görüşündə çıxışında qeyd etdi ki, Türk Dövlətləri Təşkilatı, sadəcə, əməkdaşlıq platforması deyil, ciddi geosiyasi mərkəzlərdən biri kimi formalaşır: "Təşkilatımızın beynəlxalq səviyyədə nüfuzunun artması məmnunluq doğurur".

Türk dövlətləri arasında əlaqələrin genişlənməsində əhəmiyyətli rolunu oynayan Türk Dövlətləri Təşkilatının rəsmi Zirvə görüşləri ilə yanaşı, qeyri-rəsmi Zirvə görüşlərinin keçirilməsinin artıq ənənəyə çevrildiyini təqdirəlayiq hal kimi dəyərləndirən Prezident İlham Əliyev ötən il ilk dəfə Şuşada keçirilmiş qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün və

bu il Budapeştdə baş tutmuş görüşün mühüm qorarlara yad da qaldığını vurğuladı.

Bu gün sülh və təhlükəsizliyin hər bir ölkənin inkişafı üçün əsas amil olduğunu qeyd edən dövlətimizin başçısı bildirdi ki, Türk Dövlətləri Təşkilatının tə-

məl sənədi olan Naxçıvan Sazişində sülhün qorunması və təhlükəsizlik əsas məqsəd və vəzifələr sırasında yer alıb: "Dünyanın üzlaşdığı hazırkı geosiyasi və təhlükəsizlik çağırışları fonunda ötən il Şuşada qeyri-rəsmi Zirvə görüşü zamanı qəbul edilmiş Qarabağ Bəyannaməsinə və bugünkü Zirvə görüşünün "Regional sülh və təhlükəsizlik" mövzusunda uyğun olaraq, türk dövlətlərinin vahid güc mərkəzi kimi çıxış etməsi olduqca vacibdir".

7

44 günlük Vətən müharibəsi

Düz 5 il əvvəl həmin gün

8

◆ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
Tacikistana səfəri

Düşənbə Beynəlxalq Aeroportunda qarşılanma

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmonun dəvəti ilə MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasında iştirak etmək üçün oktyabrın 9-da Düşənbəyə səfərə gedib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Düşənbə Beynəlxalq Aeroportunda dövlətimizin başçısının şəərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülüşdü.

Azərbaycan Prezidentini Tacikistan Respublikası Ali Məclisi Milli Məclisinin Sədri Rüstəm Emoməli və digər rəsmi şəxslər qarşıladılar.

Qarşılıqlı anlaşma şəraitində...

Düşənbədə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
Rusiya Prezidenti Vladimir Putin ilə təkbətək görüşü olub

Əvvəli 1-ci sahə.

AZƏRTAC xəbər verir ki, görüşdə çıxış edən **Prezident Vladimir PUTİN** dedi:

- Hörmətli İlham Heydər oğlu. Bu yaxınlarda biz - doğrudur, Pekində hər halda qısa da olsa görüşdük. Buna qədər bir neçə dəfə telefonla danışmışıq.

Görüşümüzdə daha həssas mövzu - bizim hava məkanında baş verən aviasiya fəciəsi ilə başlamaq istədim. Artıq həmin vaxt bizim aramızda birinci telefon danışığı əsnasında mən faciənin möhür Rusiya şomasında baş verdiyinə görə üzr istədim, həm də həlak olanların ailələrinə ön səmimi başsağlığı verdim. İstədim ki, bütün bunları təkrar edim, yenidən söyləyim və qeyd edim, biz sözsüz ki, razılaşdığımız kimi, istintaqa hər cür kömək göstəririk.

İstintaq başa çatmaq üzrədir və indi ümumilikdə bu faciənin, bu qəzanın səbəbləri barədə danışmaq olar. O, bir neçə amillə əlaqədardır.

Birincisi ondan ibarətdir ki, səmada Ukraynanın pilotsuz uçuş aparatı vardı. Biz faciə günü gecə Rusiya Federasiyasının sərhədini keçən üç belə pilotsuz aparatı eyni vaxtda izləyirdik.

İkinci səbəb Rusiyanın hava müdafiə sisteminin özündə texniki nasazlığın olmasından ibarətdir. Buraxılan iki raket bir-birə toqquşma döyməyib, - əgər bu baş versəydi, təyyarə yerindəcə möhv olardı, - raketlər partlayıb, ola bilər ki, bu, bir neçə metr məsafədə, təqribən 10 metrlik məsafədə özünü möhv etmək olub. Ona görə də təyyarə zədələnib, amma əsas məsələ odur ki, məhvədiçə döyüş elementləri ilə deyil, yaqın raketin parçalarının özü ilə. Möhv bu səbəbdən pilot hadisəni quş sürüsü ilə toqquşma kimi qiymətləndirib, bu barədə rusiyalı dispetçerlərə məlumat verib, bütün bunlar "qara qutular"da qeyd olunub. Həmçinin ona təklif olunub ki, - bu da "qara qutular"da var, yaxşı eşidilir, - Mahaqçalaya eniş etsin, amma o, qalxdığı aeroporta qayıtmaqla bağlı qərar qəbul edib, sonra isə Qazaxıstana uçub. Bununla belə, fakt faktlığında qalır.

Faciənin səbəblərini indi Sizə təqdim etdim. Bütün bunlar baş verənlərin texniki xarakteristikasının dəqiq analizindən və "qara qutular"ın nəticələrinin sənədləşməsi ilə yoxlanılmasından sonra sənədlərdə öz əksini tapıb.

Biz Sizinlə bu mövzunu sonradan müzakirə etdik. Sözsüz ki, belə hallarda, bu cür faciəli vəziyyətlərdə tələb olunduğu kimi, Rusiya tərəfindən kompensasiya üzrə hər şey ediləcək və bütün vəzifəli şəxslərin hərəkətlərinə hüquqi qiymət verəcək.

Əlbəttə, bu faciə ilə bağlı ailələrin dəstəklənməsinə, onlara mənəvi dəstək verilməsinə yönəlmiş bütün sözlər belə hallarda əsas problemi həll etmir - faciə nəticəsində həlak olmuş insanları həyata qaytarmaq mümkün deyil.

Amma bizim borcumuz, bir daha təkrar edirəm, biz Sizinlə əvvəldən baş verənlərə obyektiv qiymət vermək və əsl səbəbləri üzə çıxarmaq barədə razılaşmış-

diq. Ancaq bu, müəyyən vaxt tələb edir. Qəti nöqtəni qoymaq üçün yaqın ki, hələ bir az vaxt tələb olunacaq. Amma ümumilikdə mən Sizə əsasən elə bu görüşümüz ərəfəsində - dünən, srağagün aldığım məlumatları çatdırdım. Hətta düzünü desək, bu gün gecə Moskvaya zəng etdim və əlavə hər hansı detalların olduğunu soruşdum. Demək olar ki, Sizə mənə məlum

olanların hamısını danışdım. Bu, birinci hissədir.

İkincisi. Qeyd etmək istədim ki, buna baxmayaraq, bizim maraqlarımız, qarşılıqlı maraqlarımız bir çox sahələrdə üst-üstə düşür və çox yaxındır. Əlbəttə, hər şeydən əvvəl bu, iqtisadi-ticarəti əlaqələrə aiddir. Bu faciə ilə əlaqədar indi danışdığım bütün nüanslara, onunla əlaqədar hansısa

məsələlərə baxmayaraq, iqtisadi-ticarəti əlaqələr inkişaf edib və uğurla inkişaf edir. Keçən il ticarət dövriyyəsində təqribən 6 faiz, bu il isə 16 faizdən çox artım olub. Bu, çox yaxşı göstəricidir.

Sizin bu mövzuya diqqətiniz sayəsində bizim humanitar əlaqələrimiz həmişə yüksək səviyyədə olub. Ancaq biz indi bu barədə hələ danışacağıq. Birincisi, bunun

la bağlı Sizə minnətdarlıq, ikincisi, əlbəttə, özümüz də hər şeyi edəcəyik ki, bu dinamika qorunub saxlanılsın.

Təbii ki, bizim XİN-lər regionda vəziyyətlə bağlı ümumilikdə beynəlxalq arenada şəraitlə əlaqədar həmişə bir-biri ilə çox sıx fəaliyyət göstərib. Ümidvaram ki, bu əməkdaşlıq, sadəcə, bərpa olunmayacaq, həm də bizim münasibətlərimizin,

müttəfiqliyimizin ruhunda davam edəcək. Biz bunu heç vaxt unutmuruk, o qədər də uzaq olmayan keçmişdə imzalanan müqaviləni xatırlayırıq və öz tərəfimizdən hər şeyi edəcəyik ki, onun bütün əsas müdaxilələri həyata keçirilsin.

Sizə təşəkkür edirəm.

Sonra çıxış edən **Prezident İlham ƏLİYEV** dedi:

-Vladimir Vladimiroviç, çox sağ olun. Əvvəlcə görüşə görə Sizə təşəkkürümü bildirmək istədim. Siz qeyd etdiyiniz kimi, biz Pekində Sizinlə qısa görüşdük, həmçinin elə iki gün əvvəl doğum gününüzə əlaqədar Sizə zəng etdim. Fərsətdən istifadə edərək, Sizi bir daha təbrik etmək və Sizə, yaxınlarınıza, dost Rusiya xalqına ön xoş arzularımı çatdırmaq istərdim.

Əlbəttə, Azərbaycan Hava Yollarının təyyarəsinin keçən ilin dekabrında qəzaya uğraması ilə bağlı faciə haqqında ətraflı informasiyaya görə xüsusilə təşəkkür edirəm. Biz Sizinlə dərhal təmasa keçdik. Xatırlayırınsızsa, bu faciəli gündə mən Sankt-Peterburqda görüşə uçurdum və mənə məlumat verildikdə təyyarədən dərhal Sizə zəng etdim və bir-birimizə başsağlığı verdik. Həmçinin Sizin MDB-nin qeyri-rəsmi sammitində iştirak edən homkarlarımızda da obyektiv səbəblərdən bu tədbirdə iştirak edə bilməyəcəyimi çatdırmağımızı xahiş etdim.

Eyni zamanda bu vəziyyəti nəzarətdə saxladığınıza görə Sizə təşəkkür etmək istərdim. Sizinlə döfərlə fikir mübadiləsi aparmışdıq, həmçinin komandalarımızın üzvləri daim təmasdadırlar. Siz şəxsən istintaqın gedşinə nəzarət edirsiniz və bizim heç bir şübhəyə olmayıb ki, o, bütün məsələləri obyektiv araşdıracaq. Ona görə də bizim görüşümüzə möhv bu məsələyə aydınlıq gətirməyi zəruri hesab etdiyiniz üçün Sizə bir daha minnətdarlığımı ifadə etmək istərdim.

Siz qeyd etdiyiniz kimi, bu il təkcə iqtisadi-ticarəti münasibətlər deyil, həm də bütün istiqamətlər üzrə əlaqələr uğurla inkişaf edir, əmtəə dövriyyəsinin artımında yaxşı dinamika mövcuddur. Həmçinin bütün başqa istiqamətlər üzrə heç bir yerdə hər hansı gecikmə və yaxud geriləmə olmayıb. Əksinə, Sizinlə təsdiq etdiyimiz yol xəritələri uğurla həyata keçirilir.

Həmçinin bu yaxınlarda Rusiya-Azərbaycan Hökumətlərarası Komissiyasının iclası keçirilib, həmsədrlər təkcə iqtisadi-ticarəti deyil, bütün məsələlərin geniş spektrini ətraflı müzakirə ediblər.

Əlbəttə, bu gün gündəliyi bir daha nəzərdən keçirmək üçün yaxşı imkandır. O, kifayət qədər geniş və müsbətdir. Beləliklə, bu informasiyaya görə bir daha təşəkkür edirəm və əminəm ki, bu gün cəmiyyətlərimizə göndərdiyiniz mesajlar da müsbət qarşılanacaq.

Prezident Vladimir PUTİN: Sağ olun.

Prezident İlham ƏLİYEV: Sağ olun.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Tacikistana səfəri

Prezident İlham Əliyev Düşənbədə MDB dövlət başçılarının qeyri-rəsmi şam yeməyində iştirak edib

Oktyabrın 9-da Düşənbədə MDB dövlət başçılarının qeyri-rəsmi şam yeməyi olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə iştirak edib.

Azərbaycan İtkin düşmüş şəxslər probleminə beynəlxalq birliyin diqqətinin artırılması üçün böyük say göstərir

"İtkin düşmüş şəxslər probleminin həlli üçün səylərin
birləşdirilməsi və əməkdaşlığın genişləndirilməsi"
mövzusunda beynəlxalq konfransın iştirakçılarna

Hörmətli konfrans iştirakçıları!

Sizi itkin düşmüş şəxslər mövzusunda həsr olunmuş beynəlxalq konfransda səmimi-qəlbədən salamlayırıram.

İtkin düşmüş şəxslər məsələsi dünyanı narahat edən mühüm başçı problemlərdən biridir. İllər keçdikcə bu problem aktuallığını itirməmiş, əksinə, daha kəskin xarakter almışdır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının məlumatına görə, son iyirmi il ərzində itkin düşənlərin sayında 2024-cü ildə ən yüksək artım qeydə alınmış, həmin il münəfiq bölgələrində 57 minə yaxın insan itkin düşmüşdür. Bu, silahlı münəfiqlər dövründə beynəlxalq hüquq normalarına məhəl qoyulmamasının acı nəticəsidir.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü ilə başlamış və 30 ildən artıq davam etmiş müharibənin doğurduğu humanitar faciələrdən biri də içərişində uşaqlar, qadınlar və ahiillərin olduğu 4000-dək azərbaycanlı itkin düşmüşdür. Torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsindən sonra həmin ərazilərdə 29 kütləvi məzarlıq aşkar edilmişdir. Məzarlıqlardan tapılmış meyitlərin qalıqlarının ekspertizası qətlə yetirilmiş azərbaycanlıların dəhşətli işğəncələrə məruz qoyulduqlarını sübut edir. Bu, çox ağır mənzərədir. İnsanların kütləvi şəkildə, işğəncə ilə öldürülməsi, qeyri-insani qaydada basdırılması və cinayətin izlərinin itirilməsi beynəlxalq hüquq normalarının ciddi pozuntusudur.

Qarabağ müharibəsində itkin düşmüş şəxslərin tələyinə aydınlıq gətirilməsi daim qarşımızda duran önəmli vəzifələrdən olmusdur. 1993-cü ildən Azərbaycan Respublikasının Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası fəaliyyət göstərir. Bu günə qədər müharibə dövründə itkin düşmüş 187 nəfərin şəxsiyyəti eyniləşdirilmiş və onlar dəfn edilmişlər.

2025-ci il avqustun 8-də Vaşinqtonda Amerika Birləşmiş Ştatları Prezidentinin iştirakı ilə Azərbay-

can və Ermənistan arasında Birgə Bəyannamənin imzalanması və sülh sazişinin paraflanması böyük tarixi hadisə olmaqla, Cənubi Qafqaz regionunda davamlı sülhün və sabitliyin təmin edilməsi üçün yeni imkanlar yaradır. Sülh sazişinə münəfiqə dövründə itkin düşmüş şəxslərlə bağlı xüsusi bir mədənin salınması məsələyə verdiyimiz önəmin təzahürüdür və sazişdə də təsbit olunduğu kimi, bu şəxslərin tələyinə aydınlıq gətirilməsi tərəflər arasında bərsiq və etimad mühitinin yaradılmasında əhəmiyyətli vasitədir. Bu baxımdan, Ermənistan tərəfi azərbaycanlıların qətlə yetirilərək basdırıldığı digər kütləvi məzarlıqların yeri barədə Azərbaycan tərəfinə məlumat verməlidir.

Azərbaycan dövləti itkin düşmüş şəxslər probleminə beynəlxalq birliyin diqqətinin artırılması üçün böyük say göstərir. Artıq üçüncü dəfədir ki, ölkəmiz itkin düşmüş şəxslər mövzusunda həsr olunmuş beynəlxalq tədbirə evsahibliyi edir. Azərbaycan itkin düşmüş şəxslərlə bağlı BMT Baş Assambleyasında qətnamələrin qəbul edilməsi üzrə 2002-ci ildən təşəbbüslərlə çıxış etməklə, dövlətlər və beynəlxalq təşkilatları bu istiqamətdə lazımi tədbirlər görməyə təşviq edir. Zənnimcə, BMT bu sahədə səylərini daha da artırmalıdır.

Əminəm ki, bu konfrans çərçivəsində keçiriləcək müzakirələr itkin düşmüş şəxslər probleminin həlli istiqamətində beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsinə mühüm töhfə verəcəkdir.

Bir daha sizi salamlayıv və konfransın işinə uğurlar arzulayıram.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 9 oktyabr 2025-ci il

Bakıda İtkin düşmüş şəxslər üzrə Bakı Dialoqu çərçivəsində beynəlxalq konfrans keçirilib

Oktyabrın 9-da Güllüstan Sarayında Azərbaycan Respublikası Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının təşkilatçılığı ilə İtkin düşmüş şəxslər üzrə Bakı Dialoqu çərçivəsində "İtkin düşmüş şəxslər probleminin həlli üçün səylərin birləşdirilməsi və əməkdaşlığın genişləndirilməsi" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, əvvəlcə tədbirdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi, Azərbaycan Respublikası Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının sədri general-polkovnik Əli Nəziyev Prezident İlham Əliyevin konfrans iştirakçılarna müraciətini oxuyub.

Daha sonra açılış sessiyasında çıxış edən Əli Nəziyev itkin düşmüş şəxslərlə bağlı artıq üçüncü ildir təşkil olunan beynəlxalq tədbirin məqsəd və əhəmiyyətini barədə məlumat verib. Xidmət rəisi Prezident İlham Əliyevə konfransın keçirilməsində göstərdiyi dəstəyə görə minnətdarlığını bildirərək, itkin düşmüş vətəndaşlarımızın tələyinə aydınlıqdırılması məsələsində dövlətimizin başçısının qətiyyətli və prinsipial mövqeyini qeyd edib. Hazırda Dövlət Komissiyasında 3 min 990 nəfərin itkin şəxs kimi qeydiyyatı alındığını, bu vaxtdək işğaldan azad edilmiş ərazilərdə aparılmış qazıntılar zamanı aşkarlanmış 29 kütləvi məzarlıqdan 218 şəxsə aid olduğu ehtimal edilən meyit qalıqlarının müəyyən olunaraq ekshumasiya edildiyini vurğulayan Dövlət Komissiyasının sədri itkin düşmüş şəxslərdən artıq 187 nəfərinin şəxsiyyətinin eyniləşdirilərək ailələrinə təhvil verildiyini, habelə axtarış-qazıntı işləri nəticəsində Ağdərə rayonunun Balıqlıqaya kəndi ərazisində növbəti kütləvi məzarlığın aşkarlandığını diqqətə çatdırıb. O, 2025-ci il avqustun 8-də Amerika Birləşmiş Ştatlarının paytaxtı Vaşinqton şəhərində paraflanmış "Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikası arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis olunması haqqında Saziş" layihəsinin 9-cu maddəsinin itkin şəxslərin tələyinə müəyyən edilməsi sahəsində qarşılıqlı fəaliyyətin həyata keçirilməsini nəzərdə tutduğunu, Azərbaycanın və Ermənistanın aidiyyəti dövlət komissiyaları arasında vaxtlarda müətimdə əsasda davam edən təmasların, həmçinin müvafiq beynəlxalq qurumlarla əməkdaşlığın genişləndirilməsinin bu işə töhfə verəcəyinə ümidvar olduğunu deyib.

Konfransda çıxış edən İtkin düşmüş şəxslər üzrə Beynəlxalq Komissiyasının (ICMP) Baş direktoru Katrin Bomberger son on ildə dünyada itkin düşənlərin sayını xeyli artırdığını diqqətə çatdırıb. O bildirib ki, hazırda dünyada silahlı münəfiqlərin sayı ən yüksək həddə çatıb. Bunun nəticəsində itkin düşənlərin sayı da artmaqdadır. İtkin düşmə hallarının başqa bir səbəbi də global istiləşmədir. Məşə yangınları, qasırğalar, daşqınlar dünyada itkinlərin sayını artırır. Bununla bağlı digər mühüm məsələ miqrantların itkin düşməsidir. Hazırda dünyada təxminən 1 milyard insan köç halındadır və onların bir çoxu itkin düşür. Katrin Bomberger həmçinin deyib ki, əməkdaşlıq, həqiqətən də, itkin düşmüş şəxslərin tələyinə aydınlıqdırılması üçün vacibdir. "Konfransın əsas açar sözlərindən biri də əməkdaşlıqdır. Ailələrin bu məsələlərlə bağlı yüzlərlə sualı var. Onlarla işləmək çox önəmlidir. Qurumlararası əməkdaşlıq da xüsusi əhəmiyyət kəsb edir".

Beynəlxalq Humanitar Hüquq İnstitutunun prezidenti, general-leytenant Giorgio Battisti qeyd edib ki, həm hərbi, həm də mülki şəxslərin müharibə qanunlarını başa düşməsi olduqca önəmlidir. Rəhbərlik etdiyi

qurum barədə məlumat verən G.Battisti bildirib ki, 1970-ci ildə təsis olunan Beynəlxalq Humanitar Hüquq İnstitutu ötən 50 il ərzində müxtəlif təşəbbüslərlə çıxış edib. 160 ölkədən 4 mindən çox iştirakçı humanitar hüquqla bağlı tədbirlərdə iştirak edib: "Beynəlxalq təşkilatlarla işbirliyimiz nümunəvidir. Biz fəal olaraq beynəlxalq, regional, lokal səviyyədə dövlətlərlə iş birliyimizi gücləndiririk. İtkin düşmüş şəxslərlə bağlı məsələ bizi narahat edir. Xüsusilə də insanların itkin yoxluları ilə bağlı məlumat almaq hüququnu nəzərə alırıq. Biz "dəyirmi masa" keçirir, itkin düşmüş şəxslərin problemlərini humanitar böhran fonunda müzakirə edirik. Belə hallarda insan hüquqları ön plana çıxır. Beynəlxalq Humanitar Hüquq İnstitutu bu məsələdə xüsusi fəaldır. Fundamental insan hüquqlarının, azadlıqlarının təmin olunması gələcək nəsillərin sabitliyi baxımından önəmlidir. Önləyici tədbirlər bir sıra faciələrin qarşısını ala bilər".

Gürcüstanın bərsiq və vətəndaş bərabərliyi üzrə dövlət naziri, İtkin düşmüş şəxslərin qalıqlarının tapılması və ötürülməsi üzrə Qurumlararası Komissiyanın rəhbəri Tea Axvledianinin fikrincə, silahlı münəfiqlər və ya digər hallar nəticəsində insanların itkin düşməsi ən dəqiq və davamlı humanitar böhranlardan biri olaraq qalmaqdadır. Bu, xüsusilə uzun illər, bəzən isə onilliklər boyu qeyri-müəyyənlik və ağırlı itki ilə yaşayan ailələr və icmalar üçün dərindən bir insan faciəsidir. Komissiya rəhbəri qeyd edib ki, ölkələri birləşdirən ortaq məqsəd mümkün qədər çox aileyə itkin düşmüş yaxınlarının tələyi və harada olmaları barədə cavablar verməkdir. "Bu ortaq öhdəlik bizi bir araya gətirir və əməkdaşlıqla tərəfdaşlığın böyük əhəmiyyətini ön plana çıxır. Dövlətlər arasında, eləcə də humanitar təşkilatlar və vətəndaş cəmiyyəti ilə əməkdaşlıq, məlumatlılığı artırmaq, təcrübə və gələcək baxışları bölüşmək, eləcə də itkin düşmüş şəxslər faciəsinə daha təsirli və ləyaqətli cavab verilməsini təmin etmək baxımından mühüm rol oynayır".

Türkiyənin ədliyyə nazirinin müavini Hurşit Yıldırımın sözlərinə görə, məcburi itkin düşmənin nəticəsi ölüm olmasa da, bu hadisənin həmin şəxs üzərində təsir-lərinin ömür boyu davam edəcəyi qatılmazdır. Nazir müavini fikirlərinə belə davam edib: "İtkin düşmüş şəxslərlə bağlı problemə həsr olunan konfrans beynəlxalq səyləri artırmaq və beynəlxalq əməkdaşlığı gücləndirmək baxımından önəmlidir. İtkin şəxslər problemi tək-cə keçmişin, tarixin problemi deyil. Bu konfrans ilə problem həll edilməsi, qarşısının alınması baxımından səmərəli müzakirələrin aparılacağı bir platforma yaradılması itkin düşən şəxslərin ailələrinin haqlarının qorunması kimi bir çox vacib məsələləri ön plana çıxaracaq. Bu çərçivədə itkin şəxslərin yerini müəyyən etmək, şəxsiyyətlərini müəyyənəşdirmək üçün müxtəlif məhkəmə ekspertizası və yeni texnologiyaların tətbiqinin faydalı olacağına inanırıram".

Konfransda çıxış edən Xorvatiyanın sabiq Prezidenti, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin üzvü Stepan Meşiq məsələ ilə bağlı öz təcrübəsini və fikirlərini bölüşərək deyib: "Xorvatiyanın Prezidenti olduğum vaxt mənim həm bir imtiyazım, həm də böyük bir məsuliyyətim var idi. Yüzlərə ana, ata, uşaq və həyat yoldaşları ilə görüşmək. Onlar mənim qarşıma yalnız bir sualla çıxırdılar: "Bizim əzizlərimiz haradırlar?" Bu təcrübə mənə öyrətdi ki, itkin düşmüş şəxslər məsələsi heç vaxt yalnız statistika deyil, bu, dərindən humanitar və sivilizasiyaya aid bir problemdir".

Sabiq Prezident bildirib ki, itkinlərin tapılması və identifikasiyası, ailələrinə cavabların verilməsi olmadan həqiqi sülh yoxdur. Çünki sülh yalnız silahların susması deyil, "Xorvatiyanın təcrübəsi açıq şəkildə göstərir ki, itkin düşmüş şəxslər haqqında cavab verilməyən suallar qalana qədər heç bir sülh sazişi, reintegrasiya və münasibətlərin normallaşması tam ola bilməz. Bu dər ağır və ağırdır, lakin universaldır. O, Balkanlar, Qafqaz, Ukrayna, Yaxın Şərq və münəfiqlərdən əziyyət çəkən hər bir başqa region üçün keçərlidir", - deyər Stepan Meşiq əlavə edib.

Moldovanın sabiq Baş naziri, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin üzvü Kiril Qaburici qeyd edib ki, itkin düşmüş insanların tələyi ən ağırlı humanitar faciələrdən biridir: "Bu gün də vətəndaşlarımız kimi, hər bir insanın arxasında ailələr var".

O deyib ki, itkin düşmüş şəxslər məsələsi bütövlükdə humanitar reallığın bir hissəsidir. "Tarix bizi göstərir ki, son onilliklərdə bərsiyyyət böyük güc əldə edib. Normal halda biz bu gücdən qurmaq, inşa etmək və yenilik yaratmaq üçün istifadə etməliyik, amma çox zaman bu əksinə olur. Təz-təz cəmiyyətlərimiz dialoqu, sülhü deyil, qarşıdurmanı, münəfiqəni seçir. Halbuki hər bir böyük böhran güc tətbiqi ilə deyil, dialoq və əməkdaşlıqla həll olunub. Məhz buna görə inanırıam ki, bərsiyyyətə yeni bir liderlik fəlosofisi lazımdır", - deyər Kiril Qaburici vurğulayıb.

Bosniya və Herseqovinanın İtkin Düşmüş Şəxslər İnstitutunun İdarə Heyətinin sədri Marko Yuriş diqqətə çatdırıb ki, itkin düşmüş şəxslərin aile üzvləri bizim düşüncə və fəaliyyətlərimizin mərkəzində olmalıdır. Əminəm ki, itkin düşmüş şəxslər məsələsi həll olunmadan demokratik cəmiyyət qurmaq mümkün deyil. Bu, insan hüquqlarının əsas məsələlərindən biridir. Onun fikrincə, itkin düşənlərin aile üzvlərinin ağrı və travmaları aradan qaldırılmasında bərsiq və yaxşı qonşuluq münasibətləri də mümkün ola bilər. "Müharibə beləsi dünyanın üzərində dolamaqdadır. Hər gün dünyanın müxtəlif yerlərində onlarla insan mənasız münəfiqlərdə öldürülür".

Müharibələr dayanmır. Əksinə, daha da amansız gələcək münəfiqlərin kölgələri görünür. Bu amansız müharibə və münəfiqlərin arxasında dağınıqlar, öldürülən insanlar, itkin düşmüş şəxslər qalır", - deyər Marko Yuriş əlavə edib.

Kəniya parlamentinin senatoru professor Tom Odhiambo Ojienda Azərbaycanın itkin düşmüş şəxslərin probleminə yanaşmaya görə beynəlxalq model olduğunu deyib. O nəzərə çatdırıb ki, müxtəlif rejimlərin fəaliyyəti nəticəsində bərsiyyyət itkin düşmüş şəxslər problemi ilə üzləşib: "Bəla vacib məsələni qabartdığı üçün Azərbaycanı təşəkkür edirəm. Üçüncü dəfədir keçirilən bu tədbir ümumi anlamaya aparır. İtkin düşmə hali daha çox müharibə, sonra isə miqrasiya, folakətlər nəticəsində yaranır. İtkin düşmə hali olduqda yalnız beynəlxalq əməkdaşlıq cəhdləri bu faciənin həll olunmasına töhfə verə bilər. İtkin düşmüş şəxslər problemi elədir ki, hər bir ölkə buna sahiblənməlidir. Bu, sərhədləri aşan problemdir. Sərhədlər itkin düşən şəxslərin axtarışına mane olmamalıdır. Kollektiv tədbir olmalıdır ki, dialoqu növbəti mərhələlərə çıxara bilər".

Rumıniyanın Baş nazirinin sabiq müavini və ədliyyə naziri Ana Birçal diqqətə çatdırıb ki, dünyada müharibələr, münəfiqlər, zorla didərgin salınma halları baş verir və milyonlarla aile bunu böyük ağrı ilə müşahidə edir. Bu hadisələr sərhəd tanımır. Təəssüf ki, məlumatlar da, hüquq sistemləri də çox vaxt natamam olur. Əgər biz beynəlxalq əməkdaşlıqdan faydalanmaq istəyirik, qorxmadan açıq danışıqlıq. O, hər bir itkin düşmüş şəxsin arxasında bir ailənin dayandığını qeyd edərək deyib: "Bu ailələr çox vaxt nöyə ümid eddiklərini bilmədən gözləməyə davam edirlər. Hər bir ailənin bir ümumşəxsi sualı var - "Onlar haradırlar?" İtkin düşənlərlə bağlı məlumatların ailələrə açıqlanmaması, onların xəbərsiz saxlanması insan hüquqlarının ciddi şəkildə pozulması deməkdir".

Birləşmiş Krallıq Parlamenti Birləşmiş Krallığın Xarici İşlər Ofisində sabiq nazir Rəhman Çiştii bildirib ki, Azərbaycanın növbəti dəfə önəmli mövzuda keçirilən konfrans evsahibliyi edir. "Prezident İlham Əliyevə təşəkkür edirəm. Prezident İlham Əliyev beynəlxalq miqyasda öndəridir. 2023-cü və 2024-cü illərdə də Azərbaycan bu mövzuda beynəlxalq tədbir keçirib. Bugünkü konfransla Azərbaycan bir daha liderliyini göstərdi. Dünyadakı müharibələrə baxdıqda görürük ki, itkin düşmüş şəxslərlə bağlı rəqəmlər artır. İtkin düşmüş şəxslərin axtarılması üçün birlikdə addımlar atılmalıdır. Burada müştərk fəaliyyət qurulmalıdır. Onların axtarışı bərsiqin qurulması baxımından da önəmlidir. Bu proses müxtəlif qurumlar arasında dialoqdur. İtkin düşmüş şəxslərlə bağlı informasiyanı çatdırılmaması da beynəlxalq hüququn pozulmasıdır və sanksiya yaradacaq haldır", - deyər Rəhman Çiştii diqqətə çatdırıb.

İtkin düşmüş şəxslər üzrə Qlobal Alyansın həmsədri, Xorvatiyadan olan nümayəndəsi Vlatka İvanda Çukun fikrincə, itkin düşmüş şəxslərin axtarışı tək münəfiqə zamanı deyil, ondan sonra da bütün tərəflərin öhdəliyidir. Ona görə də qarşıdurmada olan tərəflər münəfiqədən sonra da itkin düşmüş şəxslərin tapılması, identifikasiyası üçün bütün lazımi tədbirləri davam etdirməlidirlər. Onun sözlərinə görə, itkin düşmüş şəxslərin faciəsi silahlı münəfiqlərin çərçivəsindən, bir ölkənin hüdudlarından kənara çıxır. "Əziyyət çəkən ailələrə köməyin göstərilməsi hər kəsin müştərk məsuliyyətidir. Bu, gələcəkdə münəfiqlərin təkrarlanması riskinin önənlənməsi deməkdir. Eyni zamanda fəal axtarışların həyata keçirilməsi, ailələrə dəstəyin göstərilməsi cəmiyyətə irəliləmək imkanı verir. Məhz buna görə də itkin düşmüş şəxslər üzrə Qlobal Alyansın üzvləri də daxil olmaqla, bir çox sayda dövlətlərin itkin düşmüş şəxslərin tapılması və ailələrinə dəstək mexanizmlərini, təsisatlarını, institusional strukturu görürük. Bu da təqdirəlayiqdir. Çox sayda dövlətlər üzvlərinə əlavə öhdəliklər götürüb bu məqsədlərə nail olurlar. Belə təqdirəlayiq təcrübə bu məsələnin həllinə yönəlməli cəhdlərə əlavə dəyər qata bilər. Biz bu təcrübəni dəstəkləməliyik. Siyasi iradə olmadan proseslər öz nəticəsini tam verə bilməyəcək, uğur imkanlarımız məhdu olacaq. Azərbaycan qlobal alyansın həmtəsişçilərindən biridir. Buradakı siyasi iradəyə, itkin düşmüş şəxslərlə bağlı bütün tədbirlər və təşəbbüslərə görə Azərbaycana təşəkkür edirik. Ekspertlərin qarşılıqlı təcrübə mübadiləsi apara biləcəyi çox vacibdir".

Sonra Dövlət Komissiyası ilə Bosniya və Herseqovinanın İtkin düşmüş şəxslər İnstitutu arasında əməkdaşlıq Memorandumunun imzalanması mərasimi keçirilib.

Konfrans işini sessiyalarla davam etdirib.

Bağlanış sessiyasında çıxış edən Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının katibi Qəzənfər Əhmədov Bakıda keçirilən beynəlxalq konfransın itkin düşmüş əzizlərinin yolunu göstərən vətəndaşlarımızın yeni ümidlər qarşıdığını bildirib. Qeyd olunub ki, onlar bu illər ərzində diqqət və qayğı ilə əhatə olunsalar da, itkin yaxınlarının tələyinə aydınlıq gətirilməsi həmin ailələr üçün daha vacib əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycanın əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş şəxslərlə əlaqədar yüksək təcrübəyə malik dövlət və təşkilatlarla əməkdaşlıqda maraqlı olduğunu söyləyən Q.Əhmədov bildirib ki, insanların bu iztərlərdən qorunması üçün yalnız bir yol var: silahlı münəfiqlərin qarşısının alınması və dayandırılması, insanların itkin düşməsinə səbəb olan hər bir hala qarşı beynəlxalq səylərin birləşdirilməsi.

"Son illər silahlı münəfiqlərin artması ciddi narahatlıq yaradır. Yerli və beynəlxalq xarakter daşımından asılı olmayaraq, istənilən silahlı münəfiqə insanların itkin düşməsinə və həyatını itirməsinə, ağır humanitar böhrana səbəb olur. XXI əsrdə yaşamağımıza baxmayaraq, silahlı münəfiqlər zamanı hamılıqla qəbul edilmiş beynəlxalq humanitar hüquq normalarına əməl edilməməsi, müharibə cinayətlərinin adı hal alması, mülki insanların bir çox hallarda bilərəkdən hədəfə çevrilməsi, humanitar məsələlərin siyasiləşdirilməsi, ikili standartlar və cəzasızlıq mühiti təəssüf doğurur və humanitar böhranın dərinləşməsinə açıq şərait yaradır. Hesab edirik ki, bunun üçün dünyada yeni çağırışlara, yeni səylərə, yeni konsepsiyalara və yanaşmalara ciddi ehtiyac var", - deyər Q.Əhmədov qeyd edib.

Sonda konfransın yekun bəyannatı qəbul edilib.

Azərbaycanla Venesuela arasında müxtəlif istiqamətlərdə əməkdaşlıq üçün geniş potensial var

Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) Mərkəzi Aparatında YAP Södrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov ilə Venesuela Bolivar Respublikasının Azərbaycan Respublikasındakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Kristofer Alberto Martinez Berroteran arasında görüş keçirilib.

Görüşdə dövlət başçıların iki ölkə arasında əlaqələrin inkişafına mühüm

önəm verdikləri, müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən enerji, təhsil, gənclər və idman, turizm, mədəniyyət və digər sahələrdə səmərəli əməkdaşlıq üçün geniş potensialın mövcud olduğu qeyd edilib.

Azərbaycan ilə Venesuelanın global müstəvidə, o cümlədən Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, Qoşulma Hərəkatı kimi beynəlxalq təşkilatlar səviyyəsində işbirliyini diqqət mərkəzində saxlayaraq bir-birinin mənafelərini mü-

dafiə etdikləri, eləcə də ərazi bütövlüyü və suverenliyini dəstəklədikləri vurğulanıb. Ədalətli geosiyasi nizamın tərəfdarı olan hər iki ölkənin beynəlxalq hüquq normalarına əsaslanmaqla dünya miqyasında neokolonializmin bütün təzahürlərinə qarşı qətiyyətli mübarizə apardıqları bildirilib.

Görüşdə Yeni Azərbaycan Partiyası ilə Venesuela Vahid Sosialist Partiyası arasında gələcək əməkdaşlıq perspektivləri də müzakirə olunub. Ölkələri-

mizin səmimi dostluq münasibətlərinin hakim partiyalar arasında əlaqələrin yaradılması və inkişaf etdirilməsi üçün əlverişli zəmin formalaşdırdığı qeyd olunub, gənclər arasında təmasların sıxlaşdırılmasının əhəmiyyəti diqqətə çatdırılıb.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

"Azərbaycan"

Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə müdafiə nazirlərinin üçtərəfli görüşü

Oktyabrın 9-da Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə müdafiə nazirləri arasında 12-ci üçtərəfli görüş keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Türkiyənin Ankara şəhərində keçirilən görüşdə xalqlarımız arasında mehriban qonşuluq və dostluq münasibətlərinin, qarşılıqlı əlaqələrin dövlət və hökumət başçılarımızın rəhbərliyi ilə daim inkişaf etdiyi diqqətə çatdırılıb.

Azərbaycan Respublikasının müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov, Türkiyə Respublikasının milli mü-

dafiə naziri Yaşar Güler və Gürcüstanın müdafiə naziri İrakli Çikovanı regionda mövcud hərbi-siyasi vəziyyət, üçtərəfli formatda hərbi əmək-

daşlığın inkişaf etdirilməsi, regional layihələrin təhlükəsizliyinin təmin olunması məsələlərini, eləcə də hərbi, hərbi-texniki, hərbi təhsil və hərbi

tibb sahələrində əməkdaşlığın yeni perspektivlərini müzakirə ediblər.

Görüşdə müdafiə sahəsində üçtərəfli əməkdaşlığın böl-

gədə sülhün, sabitliyin və təhlükəsizliyin, davamlı inkişafın, eləcə də xalqlarımızın rifahının təmin olunması baxımından mühüm rol oynadığı xüsusi qeyd olunub.

Tərəflər həmçinin ölkələrimiz arasında keçirilən üçtərəfli və ikitərəfli birgə təlimlərin vacibliyini vurğulayaraq hərbi əməkdaşlıq sahəsində qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlərə dair ətraflı fikir mübadiləsi aparıblar.

Üçtərəfli görüşün yekununa dair protokol imzalandıqdan sonra media nümayəndələri üçün mətbuat konfransı keçirilib.

Müdafiə Nazirliyində bir sıra görüşlər olub

Oktyabrın 9-da müdafiə nazirinin birinci müavini - Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi general-polkovnik K.Vəliyev ölkəmizdə rəsmi səfərdə olan Slovakiya Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi general Daniel Zmekonun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Müdafiə Nazirliyindən verilən məlumata görə, əvvəlcə qonaqlar Fəxri xiyabana gələrək Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın məzarlarını ziyarət edib, öhnə əkilil və gül dəstələri qoyaraq xatirələrinə dərin ehtiram nümayiş etdiriblər.

Sonra nümayəndə heyəti Zəfər parkını ziyarət edib, Zəfər abidəsinin önünə əkilil qoyub.

Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargahında təşkil edilən rəsmi qarşılanma mərasimində Baş Qərargah rəisləri fəxri qarovul dəstəsinin önündən keçiblər. Azərbaycan və Slovakiyanın Dövlət himnləri səsləndirilib. Slovakiyalı qonaq protokola uyğun olaraq "Şərəf kitabı"nı imzalayıb.

İki ölkənin Baş Qərargah rəisləri arasında keçirilən görüşdə general-polkovnik K.Vəliyev onları ölkəmizdə görməkdən məmnunluğunu bildirib. O, Azərbaycanla Slovakiya arasında hərbi, hərbi-texniki və hərbi təhsil sahələrində əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi üçün geniş imkanların olduğunu vurğulayıb.

General D.Zmeko bu cür səfərlərin iki ölkə arasında hərbi əlaqələrin genişləndirilməsi və ordularımızın inkişafı baxımından əhəmiyyətli olduğunu diqqətə çatdırıb.

Görüşdə həmçinin Azərbaycanla Slovakiya arasında müdafiə sahəsində maraq doğuran bir sıra məsələlərə dair ətraflı fikir mübadiləsi aparılıb.

Sonra nümayəndə heyəti Kibertəhlükəsizlik Mərkəzində olub. Burada onlara Azərbaycan Ordusunun arsenalındakı müasir silah sistemi və informasiya texnologiyaları vasitələrinin kibertəhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə icra olunan tədbirlər, eləcə də kibertəhdidlərə qarşı süni intellekt əsaslı kibernetik təhlükəsizlik tədbirləri barədə ətraflı məlumat verilib.

Ölkəmizə rəsmi səfər çərçivəsində qonaqlar Hərbi Hava Qüvvələrinin (HHQ) Döyüşü İdarəetmə Mərkəzində yaradılmış şəraitlə tanış olublar. Onlara mərkəzin strukturu, iş prinsipi və fəaliyyət istiqaməti ilə bağlı brifinq təqdim edilib.

Slovakiya hərbi nümayəndə heyəti HHQ-nin hərbi hissələrindən birində olub. Qonaqlara hərbi hissə haqqında ətraflı məlumat verilib, silahlanmada olan aviasiya və texniki vasitələrin nümunələri nümayiş etdirilib.

Azərbaycanın müdafiə nazirinin müavini - Hərbi Hava Qüvvələrinin (HHQ) komandanı general-leytenant Namiq İslamzadə ölkəmizdə səfərdə olan Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin (BƏƏ) Hərbi Hava Qüvvələri və Hava Hücumundan Müdafiə komandanı general-mayor Rəşid Məhəmməd Əl-Şəmsinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Müdafiə Nazirliyindən verilən məlumata görə, əvvəlcə qonaqlar Fəxri xiyabanda Ümummilli Lider Heydər Əli-

yevin və görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə Əliyevanın məzarlarını ziyarət edib, əkilil və gül dəstələri qoyaraq xatirələrinə dərin ehtiram nümayiş etdiriblər.

Zəfər parkına gələn BƏƏ nümayəndə heyəti Zəfər abidəsinin önünə əkilil qoyub.

HHQ-nin Mərkəzi Komanda Məntəqəsində təşkil edilən rəsmi qarşılanma mərasimindən sonra Azərbaycan və BƏƏ HHQ komandanları arasında görüş keçirilib.

Tərəflər hər iki ölkənin HHQ-si ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlərə dair geniş fikir mübadiləsi aparıb, yeni perspektivlər, həmçinin maraq doğuran digər məsələləri müzakirə ediblər.

Daha sonra BƏƏ nümayəndə heyətinə müasir standartlara uyğun idarəetmə sistemləri ilə təchiz olunmuş komanda məntəqəsinin əsas fəaliyyət istiqaməti ilə bağlı brifinq təqdim olunub.

Sonda qonaqları maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

AZƏRTAC

Baş Prokurorluğun xarici ölkələr və beynəlxalq təşkilatlarla çoxşaxəli əməkdaşlığı inkişaf edir

Xəbər verildiyi kimi, baş prokuror Kamran Əliyevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Səudiyyə Ərəbistanı Krallığında rəsmi səfərdədir.

Səfər çərçivəsində baş prokuror Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının Nəzarət və Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə qurumunun (Nazaha) dəstəyi ilə təşkil edilmiş Yaxın Şərq və Şimali Afrika regionu (MENA) üzrə cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın bərpası sahəsində fəaliyyət göstərən qurumların şəbəkəsinin təsis konfransında iştirak edib.

30-dan artıq yurisdiksiyanı təmsil edən 200-dən artıq nümayəndənin qatıldığı tədbir zamanı çıxış edən baş prokuror müştəkkil cinayətkarlıqla mübarizə sahəsində Prezident cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə qətiyyətli həyata keçirilən ardıcıl tədbirləri, o cümlədən qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsini, hüquq-mühafizə sisteminə aparılmış genişmiqyaslı islahatları, cinayətkarlığın bütün növ və formalarına, müştəkkil cinayətkarlığın təhlükələrinə qarşı görülmüş işləri xüsusi vurğulayıb.

Qeyd olunub ki, cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlaklar ölkələrin maliyyə sisteminin sabitliyinə ciddi təhlükə törədir və təhdidə qarşı mübarizədə global səylərin birləşdirilməsi vacibdir.

Baş prokuror eyni zamanda bu istiqamədə prokurorluq orqanları tərəfindən həyata keçirilmiş tədbirlər barədə də tədbir iştirakçılarına məlumatlandırılıb.

Səfər zamanı baş prokuror tərəfindən xarici həmkarlarla ikitərəfli görüşlər də keçirilib. BMT-nin Baş katibinin müavini, Narkotiklər və Cinayətkarlıq üzrə İdarəsinin icraçı direktoru və Vyana ofisinin rəhbəri xanım Qada Vali ilə keçirilmiş ikitərəfli görüşdə ölkəmizlə qurum arasında həm ikitərəfli, həm də beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində münasibətlərin yüksək səviyyə-

yədə olması qeyd edilərək birgə əməkdaşlıq formasında həyata keçirilmiş tədbirlər, o cümlədən ötən il noyabrın 15-də COP29 çərçivəsində Azərbaycanın Baş Prokurorluğu, BMT-nin Narkotiklər və Cinayətkarlıq üzrə idarəsi (BMTNCI) tərəfindən təşkil olunan, həmçinin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Daxili İşlər Nazirliyinin həmsədrliyi ilə keçirilmiş "İqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə hüquq-mühafizə orqanlarının səfərbər olunması" adlı yüksək səviyyəli sessiyanın, cari ilin may ayında Bakı şəhərində BMT-nin Korrupsiyaya qarşı mübarizə aparın qurumların global əməliyyat şəbəkəsinin (Globe) 6-cı iclasının yüksək səviyyədə təşkili xatırlanıb və buna görə ev sahibi kimi ölkəmizə təşəkkür bildirilib.

Həmçinin qarşılıqlı münasibətlərin möhkəmləndirilməsi və ikitərəfli əməkdaşlığın əhəmiyyətini vurğulayaraq, tərəflər gələcəkdə birgə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan digər layihələr barədə fikir mübadiləsi aparıblar.

Bununla yanaşı, Misir Ərəb Respublikasının baş prokuroru Şevki Fəthi Ayadla keçirilmiş görüş zamanı ölkələrimiz arasında mövcud dostluq və qarşılıqlı münasibətləri qeyd edərək hüquqi əməkdaşlıq və təcrübə mübadiləsi sahəsində konkret təkliflər müzakirə edilib.

Bəhreyn Krallığının baş prokuroru Ali Fədl Al-Buainain ilə görüş zamanı qurumlar arasında uzunmüddətli və məhsuldar əməkdaşlıq əlaqələri xatırlanaraq həmçinin re-

gional layihələr çərçivəsində yeni təşəbbüslər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

İraq Respublikasının baş prokuroru Nəcm Əbdullah Əhmədli görüşdə iki ölkənin prokurorluq orqanları arasında əlaqələrin qurulması, qarşılıqlı əməkdaşlığın perspektiv sahələri qeyd edilib.

Bundan əlavə, Mərkəş Krallığının Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə milli idarəsinin rəhbəri Məhəmməd Benalilou və Pakistan İslam Respublikasının ixtisaslaşmış korrupsiyaya qarşı mübarizə qurumu olan Milli Hesabatlılıq Bürosunun sədri Nazir Əhməd Butt ilə də ikitərəfli görüşlər keçirilib.

Görüşlərdə ölkələrimiz arasında yüksək səviyyəli münasibətlər, hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşlığı, eləcə də beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində qarşılıqlı dəstəyin davam etdirilməsi məsələləri müzakirə olunub.

Tərəflər həmçinin transşərh cinayətkarlıq və digər çağırışlarla mübarizədə birgə fəaliyyətin gücləndirilməsinin vacibliyini vurğulayıblar.

İkitərəfli görüşlər zamanı cinayət işləri üzrə qarşılıqlı hüquqi yardım, ekstradisiya, cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın ləqəşdirilməsi, korrupsiya cinayətləri və qarşılıqlı maraq doğuran digər mövzular ətrafında da səmərəli fikir mübadiləsi aparılıb.

Qeyd edək ki, görüşlərdə Azərbaycan Respublikasının Səudiyyə Ərəbistanı Krallığındakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Şahin Əbdullayev də iştirak edib.

Nümayəndə heyətinin səfəri başa çatıb.

İran İslam Respublikası Ali Milli Müdafiə Universitetinin nümayəndə heyəti ölkəmizə səfər edib

İran İslam Respublikası Ali Milli Müdafiə Universitetinin (MMU) nümayəndə heyəti ölkəmizə səfər edib.

Müdafiə Nazirliyindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, əvvəlcə İran nümayəndə heyəti Zəfər parkını ziyarət edib, Zəfər abidəsinin önünə əkilil qoyub.

Sonra qonaqlar Şəhidlər xiyabanını ziyarət edib, əkilil və gül dəstələri qoyaraq şəhidlərin xatirələrini dərin ehtiramla anıblar.

Azərbaycan MMU-nun rektoru general-mayor Gündüz Əbdülov İran Ali MMU rektorunun təlim və təhsil üzrə müavini ikinci dərəcəli kontr-admiral Cavad Dadaşzadənin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Geniş tərkibdə keçirilən görüşdə qonaqlara MMU-nun yaranma tarixi, təhsil sistemi və əsas fəaliyyət istiqamətləri ilə bağlı brifinq təqdim olunub. Azərbaycan Ordusunda hərbi təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatlar və bu sahədə əldə olunan uğurlu nəticələr barədə ətraflı məlumat verilib.

Sonra İran nümayəndə heyəti MMU-nun tabeliyində fəaliyyət göstərən Hərbi İdarəetmə İnstitutunda olub. İnstitutun rektoru polkovnik

Elnur Ələsgərlə təhsil ocağının fəaliyyəti barədə geniş məlumat verib.

Səfər çərçivəsində iranlı qonaqlar həmçinin MMU-nun Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyində də olublar.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və Cəmşid Naxçıvanski liseyin ərazisindəki abidələri ziyarət olunub. İran nümayəndə heyəti liseyin ərazisindəki muzeydə Ulu Öndərin həyat və siyasi fəaliyyətini əks etdirən fotostendle tanış olub, xatirə kitabına ürək sözlərini yazıb.

Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyin rəisi, Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı polkovnik Anar Mirzəyev qonaqlara liseyin təhsil sistemi barədə məlumat verib.

Görüşlərdə elm və təhsil sahəsində əməkdaşlığın perspektivləri, ölkələrimiz arasında hərbi təhsilin daha da inkişafı istiqamətində qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərə dair fikir mübadiləsi aparılıb, qonaqları maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

Avropa güclülərlə əməkdaşlıq edir

Adətən böyük dövlətlər güclü və imkanlı dövlətlərlə əməkdaşlıq edirlər.

Güç ordu, imkan isə təbii sərvətlərin növləri və miqdarı ilə ölçülür.

Əməkdaşlığın da iki növü var.

Özünü "böyük qardaş" adlandıraraq "kiçik qardaş"ların varidatını "dostcasına" əlindən alıb əvəzində heç nə verməmək;

Bir də bərabər hüquqlar, bir-birinin maraqlarını təmin etmək və daxili işlərinə qarışmamaq şərtlə münasibətləri qurmaq.

Tale ya zəlzələdən, ya da vələlədən Azərbaycanı iki qonşu qismət edib:

Rusiya və Ermənistan.

Biri güclü, qüdrətli dövlət!

Digəri isə alət və vassal!

Tarixin müxtəlif dövrlərində Azərbaycan öz qonşularından daim bəlalara görə.

Çünki zəngin karbohidrogen ehtiyatlarına, yeraltı və yerüstü sərvətlərə malik olub.

Rusiya öz qonşuları ilə daim "böyük qardaş" kimi davranmağa üstünlük verib.

İnqilab edərək çarı devirən Rusiyaya yaşamaq və hakimiyyətdə qalmaq üçün neft görək idi.

* Çünki hələ o zaman azərbaycanlı Fərman Salmanov Tümen neftini Rusiya üçün kəşf etməmişdi.

* Çünki hələ o zaman azərbaycanlı Sabit Orucov keçmiş SSRİ-nin (əslində, Rusiyanın) qaz sənayesini inkişaf etdirməmişdi.

* Çünki hələ o zaman azərbaycanlı general Kərim Kərimov Rusiyanın kosmik dövlətə çevrilməsinə öz payını verməmişdi.

Bütün bunlar sonra olacaqdı...

Odur ki, sovet Rusiyası XI Qızıl ordunu göndərərək Azərbaycanı işğal etdi, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin mövcudluğuna son qoydu!

Elə həmin vaxtdan da Bakı neftinin əsl sahibi və sərəncamçısı Rusiya oldu!

Bakı nefti SSRİ-nin də Hitler Almaniyasına qarşı müharibədə qalib gəlməsində mühüm rol oynadı.

Lakin "ağalar" "rəyyətlər"inin mal-mülkünə sahib çıxanda onlara "sağ ol" söyləməyi də artıq hesab edirlər.

Moskva Bakıya adi bir "qəhrəman şəhər" adını da artıq gördü...

Qırmızı imperiya laxlayaraq dağılanda Moskvanın əsas planlarından biri Azərbaycanın karbohidrogen ehtiyatlarını əldən buraxmamaq idi.

Odur ki, uğurla sınaqdan çıxardığı "Qarabağ kartı"na yenidən əl atdı.

Hələ 1923-cü ildə Azərbaycan ərazisində basdırıldığı DQMV adlı "gecpartlayan bomba"nın fitilini alışıdraraq erməni separatizminin ayağa durmasına hər vasitə ilə kömək göstərdi.

Ermənistan ərazisindəki 102-ci bazasını erməni separatçıların üzünə açdı.

Bununla ürəyi soyumadı, dəfələrlə Ermənistanla milyardlarla dollarlıq silah-sursat bağışladı.

Siyasi dəstək verdi, daim müdafiə etdi!

366-cı sovet motoatıcı alayının yaxından iştirakı ilə Xocalı soyqırımını törədildi.

* Ermənistan heç zaman bizdən təbii torpaq ala bilməzdi!

* Ermənistan heç zaman təbii torpaq bizim ərazilərimizi 27 il işğalda saxlaya bilməzdi...

* Ermənistan heç zaman təbii torpaq bizim ərazilərimizi 27 il işğalda saxlaya bilməzdi...

* Azərbaycan dözdü!

* Azərbaycan gözələdi!

* Azərbaycan imkanlarını səfərbər edərək gücləndi!

* Azərbaycan XXI əsrin ən yeni müharibəsini apara biləcək yeni ordu yaradı, onu ən müasir silahlarla silahlandırdı!

* Azərbaycan ölürsə biz də ölürsə 44 gündə erməni işğalına son qoydu, düşməndən qisasını döyüş meydanında aldı!

* Azərbaycan öz gücünü və imkanlarını hər bəhəsinə, informasiya müharibəsinə və diplomatik meydanında göstərdi!

Daha sonra bir-birinin ardınca unikal əməliyyatlar keçirərək ərazi bütövlüyünə nail oldu, dövlət suverenliyini və konstitusiyası əsaslarını təmin etdi!

Ən əsası, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev Rusiya sülhməramlı kontingentini dinc yolla ölkəmizin ərazisindən çıxararaq Azərbaycanı bir nəfər separatçının və əcnəbi əsgərin olmadığı dövlətə çevirdi!

Bütün dünya bunları gördü və bildi!

Hətta bu gün ölkəmizə qonaq gələnlər belə Hərbi Qənimətlər Parkına getməklə Azərbaycanın Ermənistan ordusunu məhv edərək hansı günə saldığını gözləri ilə görə bilərlər.

Xristian təəssübkeşliyi və ondan irəlilənlər ikili standartlar Avropanın obyektiv olmasına, Azərbaycanla bağlı ədalətli mövqe tutmasına imkan vermədi.

Əksinə, bizə qarşı zaman-zaman ikili mövqe sərgiləndi, ədalətsiz qərarlar qəbul edildi.

Hətta iş o yerə çatdı ki, ASPA ölkəmizi səsvərmə hüququndan məhrum etmək niyyətinə düşdü.

Lakin Azərbaycan qürurlu bir dövlət olaraq özü ASPA-da fəaliyyətini qeyri-müəyyən dövrədək dondurduğunu bəyan etdi.

Avropa İttifaqı isə sülh danışıqlarında vasitəçilik missiyası adı ilə erməniparast mövqe sərgilədi və buna görə Azərbaycan tərəfindən danışıqlardan kənarlaşdırıldı.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev möhkəm iradə və qətiyyət nümayiş etdirərək Azərbaycanın haqlı mövqeyindən bir addım belə geri çəkilmədi, ölkəmizin bütün maraqlarının təmin olunduğu Vaşinqton görüşündə, dünyanın birmənzərəli Prezidenti Donald Trampın iştirakı ilə sülh sənədlərini imzaladı.

Bundan sonra Avropanın və onun qurumları da daxil olmaqla dünyanın Azərbaycana münasibəti, sülhün bərqərar edilməsi yönündə göstərilən fəaliyyətimizə verdiyi dəyər köklü şəkildə dəyişdi.

Ötən otuz il ərzində Azərbaycan təkcə güclənərək ərazi bütövlüyünü bərpa etmədi,

həm də siyasi nüfuzunu və iqtisadi qüdrətini xeyli artırdı.

Bir-birindən möhtəşəm yeni layihələrin işə salınması təkcə Azərbaycana və onun qonşularına deyil, dünyanın digər dövlətlərinə də böyük faydalar gətirməkdədir.

* "Bakı-Tbilisi-Qars" dəmir yolunun işə salınması;

* "Şərq-Qərb" və "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizlərinə həyat vəsiqəsi verilməsi;

* Ələt Beynəlxalq Dəniz Limanının fəaliyyətə başlaması və Azərbaycanın Xəzər dənizində ən böyük mülki donanma sahibinə, eyni zamanda beynəlxalq logistika mərkəzinə çevrilməsi;

* "Cənub qaz dəhlizi" layihəsi sayəsində ölkəmizin 8-i Avropa İttifaqı üzvü olmaqla bütövlükdə 14 dövlətə təbii qaz ixrac etməsi;

* Orta dəhlizin tezliklə tam gücü ilə işləməsi;

* Hələlə yaxın gələcəkdə ölkəmizin Qara dənizin dibi ilə Avropaya "yaşıl enerji" ixrac etməsi Azərbaycanın sanbalının və siyasi çəkisinin mühüm göstəricilərindəndir.

Bütün bunların bir təsdiqi isə Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin yaxınlarda "Avropa Siyasi Birliyi"nin 7-ci Zirvə Görüşündə ən hörmətli dövlət başçılarından biri kimi iştirakı və orada keçirdiyi görüşlər oldu.

Bəli, Avropa güclü dövlətlərlə dostluq və əməkdaşlıq etməyi sevir!

Azərbaycan isə təkcə güclü deyil, həm də qalib və imkanlıdır!

Dünyada gedən qloballaşma prosesi, xüsusən Rusiya-Ukrayna müharibəsi bir çox reallığı dəyişib, dövlətləri yeni dostlar və əməkdaşlar axtarmağa vadar edib.

Bu müharibə getdikcə daha dağdıcı karakter alır, Rusiya bütün sülh çağırışlarına məhəl qoymayaraq sonadək getmək niyyətini gizlətmir.

Artıq Avropa dövlətləri öz təhlükəsizlikləri barədə ciddi düşünməli və tədbir görməli olurlar.

Dalbadal Rusiyaya təbii edilən sanksiyaların hələlik elə bir ciddi təsiri olmasa da, dövlətlər özlərinə yeni tərəfdaşlar tapmaq məcburiyyətindədirlər.

Rusiya qazından imtina edən Avropa dövlətləri Azərbaycanın simasında özlərinə etibarlı tərəfdaş tapdıqlarını ucadan bəyan edirlər.

Həm müharibə səbəbindən Rusiyadan keçən yolun təhlükəli olması, həm də Orta dəhlizin zaman və tarifi baxımından sərfəli olması Azərbaycanın tərəfdaş kimi dəyərini get-gedə artırmaqdadır.

Bu gün Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyində oynadığı mühüm rol kimsəyə sır deyil.

Bunu Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin Danimarkada olarkən dövlət başçıları və rəsmilərlə keçirdiyi görüşlər də aydın göstərir.

Ən önəmli bir də odur ki, bütün bu görüşlər qarşı tərəfin müraciətləri əsasında baş tutmuşdur.

Cənab İlham Əliyevin Danimarkaya işgüzar səfəri çərçivəsində belə müraciətlər əsasında keçirilən görüşlərin bir qismini yenicən diqqətə cəlb edirik:

* Maya Sandu - Moldova Respublikasının Prezidenti;

* Antonio Košta - Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti;

* Ursula fon der Lyayen - Avropa Komissiyasının prezidenti;

* Ciorcia Meloni - İtaliya Respublikası Nazirlər Şurasının sədri;

* Nikol Paşinyan - Ermənistan Respublikasının Prezidenti.

* Volodimir Zelenski - Ukrayna Prezidenti;

* Dik Sxof - Niderland Krallığının Baş naziri;

* Emmanuel Makron - Fransa Respublikasının Prezidenti.

Bütün bu görüşlər həm də cənab İlham Əliyevin global nüfuzunun mühüm göstəricilərindən biridir.

Məşhur kəlamı bir daha xatırladıq:

"O şey ki mövcuddur, onu qəbul etməmək olmaz, o özü-özünü qəbul etdirər".

Fransa da uzun müddət Azərbaycanla düşmənçilik etdi, Prezident E.Makron dəfələrlə BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasında Azərbaycan əleyhinə müzakirələr keçirilməsinə cəhdlər göstərdi.

Doğrudur, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Qoşulmama Hərəkatına rəhbərliyi dövründə ölkəmizə qazandırdığı dost dövlətlər belə bir məsələnin hətta müzakirəyə çıxarılmasına imkan vermədilər, nəinki hər hansı bir qərəzli qərarın qəbuluna.

Ancaq Azərbaycan-Ermənistan müharibəsində dövlətimizin qazandığı hərbi qələbəni siyasi meydanda uğurla davam etdirməsi, hələlə dostluq və əməkdaşlıq etdiyi ölkələrə qarşılıqlı faydalar gətirməsi təsdiq olunmuş faktlardır.

Artıq Fransa Prezidenti E.Makron da görür ki, korafəhmliklə öz dövlətinin maraqlarını arxa plana keçirməklə Ermənistanın maraqlarını müdafiə etməsi ona hörmət və dividend gətirməyən bir işdir.

Azərbaycan heç bir zaman hansısa dövlətə əl açaraq ondan yardım, kömək diləmir.

Necə deyirlər, daim əlidləşmə şəkildə və qarşılıqlı faydalar əsasında əməkdaşlıq təklif edir.

Həm də özünün reallaşdırdığı nəhəng layihələrlə, karbohidrogen ehtiyatları ilə.

Sabah isə bərpaolunan "yaşıl enerji"ni birbaşa Avropa bazarına çıxaracaqdır.

Bəli, Azərbaycan hadisələri də qabaqlamağı bacarır!

Ən əsası, Avropa rəsmiləri artıq əyani şəkildə əmin olurlar ki, təkcə Avropa Azərbaycana deyil, Azərbaycan da Avropaya gərəkdir, bu əməkdaşlıq dövlətlərə və onların xalqlarına yalnız rahatlıq və firavanlıq bəxş edir.

Bəxtiyar SADIQOV

Ulu Öndər Heydər Əliyev 1993-cü il oktyabrın 10-da ilk dəfə Azərbaycan Prezidenti kimi and içmişdir

Qüdrətli Azərbaycana və yüksəlişə gedən yolun başlandığı tarix

Müstəqilliyimizin itirildiyi, dövlətçiliyimizin məhvəyə təhlükəsi ilə üz-üzə qaldığı 1993-cü ilin ağır və kəsməkeşli günləri orta və yaşlı nəslin yaxşı xatirindədir. Məhz Heydər Əliyevin həmin mürəkkəb dövrdə xalqın istəyi ilə siyasi hakimiyyətə qayıdışı təkcə hərbi-siyasi proseslərin gedişatını deyil, bütövlükdə tarixin gedişini dəyişdi. 1993-cü il iyunun 15-də Heydər Əliyevin Azərbaycan Ali Sovetinin Sədri seçilməsi ilə xalq rahat nəfəs aldı. Çünki bəyükdən-küçiyə hər kəs Heydər Əliyevə inanırdı və onun liderliyi ilə respublikada-kı böhrana son qoyulacağına əmin idi.

Təsədüfi deyil ki, 1993-cü il oktyabrın 3-də keçirilən prezident seçkiləri ərafsində də ümumxalq ovqatı Heydər Əliyevin namizədliyi-nin dəstəklənməsi üzərində formalaşmışdı. Həmin seçkidə iştirak edən seçicilərin 98,84 faizinin Heydər Əliyevə səs verməsi Ulu Öndərə olan milli etimadın təcəssümü oldu. Bu seçki tarixə müstəqilliyini bərpa etmiş respublikamızda keçirilən ilk demokratik səsvərmə kimi düşdü və xalqımızın sərbəst siyasi iradəsinin şəffaf və parlaq təzahürünə çevrildi.

1993-cü il oktyabrın 10-da Ulu Öndər Heydər Əliyev ilk dəfə müstəqil Azərbaycanın Prezidenti kimi Vətənə və xalqa sədaqət andı içdi. Bu gün həmin tarixdən 32 il ötür. Heydər Əliyevin andıçmə mərasimində etdiyi proqram xarakterli çıxış müstəqil Azərbaycan dövlətinin gələcək inkişafının yol xəritəsi idi. Bu çıxışda səslənən hər bir fikir hazırda uğurları ilə fəxr etdiyimiz respublikamızın yüksəlişinin ilk bəyan olunan konturları idi.

Andıçmə mərasimində çıxışında göstərilən böyük etimada görə Azərbaycan vətəndaşlarına, Azərbaycan xalqına minnətdarlığını bildiren Heydər Əliyev həyatının sonuna qədər xalqına sədaqətlə xidmət edəcəyini və bütün fəaliyyətini respublikamızın gələcək inkişafına sərf edəcəyini bildirdi. Ulu Öndər biliyini, təcürbəsini, xalqımızın və respublikamızın rifahına həsr edəcəyini, prezident vəzifəsini ali məqsədlər, amallar naminə yerinə yetirəcəyinə, ölkəmizin tam müstəqilliyini, suverenliyini, ərəzi bütövlüyünü təmin etmək üçün olından gələn əsirgəməyəcəyinə, milliliyətindən, dini etiqadından və siyasi əqidəsindən asılı olmayaraq, Azərbaycan vətəndaşlarının hüquqlarının və əzadlıqlarının qorunmasını, müdafiə edilməsini, demokratik dəyişikliklərin, Azərbaycanın demokratik hüquqi dövlət kimi inkişaf etdirilməsini təminatçısı olacağına, dövlətimizin dünyə birliyində layəqətli yer tutmasına çalışacağına, xalqımızın milli və mənəvi ənənələrinə daim sadiq olacağına and içdi.

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin 1993-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi qarşıda duran bütün tələyüklü vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün tarixi siyasi-iqtisadi şərait formalaşdırdı. Məhz bundan sonra Azərbaycanın hüquqi və siyasi-iqtisadi suverenliyinin təmin edilməsi prosesi başladı. Ümummilli Liderin həyata keçirdiyi ilk tədbirlərdən biri isə ordu quruculuğu istiqamətində oldu. Andıçmə mərasimində bununla bağlı Ulu Öndər demişdi: "Mən bu gün bəyan edirəm ki, şəhidlərimizin qanı yerdə qalmayacaq, onların xatirəsi qəlbimizdə əbədi yaşayacaq, gənclərimiz və gələcək nəsillər onların qəhrəmanlıqlarından nümunə götürəcəklər. Azərbaycan xalqı öz qəmatini düzəldəcək, ayağa qalxacaq, gücünü birləşdirəcək, müasir ordusunu yaradacaq və müstəqil dövlətini, öz ərazisini bundan sonra göz bəbəyi kimi qoruyacaqdır".

Heydər Əliyevin yaratdığı Azərbaycan Ordusu həmin dövrdə Ermənistanın artan işğalçı hücumlarının qarşısını uğurla aldı. O cümlədən cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində düşmən geri otuzdurularaq, torpaqlarımız işğaldan azad olundu. 1994-cü ilin may ayında atəşkəsin elan olunmasından sonra isə ordu quruculuğu yeni mərhələyə daxil oldu.

Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi ilk tədbirlərdən biri də ölkədə ictimai-siyasi sabitliyin bərpası oldu. Azərbaycanın əvvəlki rəhbərliyinin buraxdığı kobud səhvlərin nəticəsində respublikamızın vətəndaş müharibəsi həddinə gəlib çatdığı deyən Ulu Öndər sabitliyin təmin olunma-

sı istiqamətində təxirəsalınmaz iş apardı. Qeyri-qanuni silahlı dəstələr zərərsizləşdirildi, dövlət çevrilişlərinin qarşısı alındı və Azərbaycan vətəndaş müharibəsi təhlükəsindən xilas oldu.

Ulu Öndərin andıçmə mərasimində bəyan etdiyi əsas vəzifələrdən biri dövlət quruculuğu ilə bağlı oldu. Heydər Əliyev ictimai-siyasi sabitliyi təmin etməklə yanaşı, demokratik, qüdrətli dövlət modeli konsepsiyasını həyata keçirməyə başladı, milli ənənələrə və ümumbəşəri dəyərlərə əsaslanaraq, demokratik və hüquqi dövlət quruculuğunu uğurla həyata keçirdi. Müstəqil Azərbaycanın Konstitusiyası qəbul edildi, demokratik prinsiplərə əsaslanan seçki sistemi formalaşdırıldı. Hüquqi islahatların nəticəsi kimi bu sahədə fəaliyyət göstərən dövlət orqanları yenidən formalaşdırıldı, ədalət mühakiməsini həyata keçirən məhkəmələr müasir meyarlar əsasında yenidən təşkil olundu.

Andıçmə mərasimində Ulu Öndər iqtisadi sfera ilə də bağlı prioritetləri elan edərək dedi: "Respublikanın böyük iqtisadi-sosial, elmi-texniki potensialı vardır. Azərbaycanın coğrafi-siyasi vəziyyəti, onun təbii sərvətləri, uzun illər boyu yaranmış əsas fondları respublikanı ağır böhrandan çıxarmağa imkan verir. Bu baxımdan biz gələcək işimizdə bir tərəfdən yaranmış potensialdan səmərəli istifadə etmək, digər tərəfdən isə yeni iqtisadi islahatlar aparmaq yolu ilə bazar iqtisadiyyatına keçmək istiqamətində hərəkət etməliyik". Siyasi sabitliyin tam təmin olunması dövlətin gələcək iqtisadi inkişaf prioritetlərini də uğurla reallaşdırmağa geniş imkanlar formalaşdırdı. Ulu Öndərin başlatdığı iqtisadi və aqrar islahatların, müəllifi olduğu neft strategiyasının effektiv şəkildə həyata keçirilməsi qeyd olunan sahələrdə uğurların əldə olunması, respublikamızın ardıcıl inkişaf yoluna qədəm qoyması və dünya birliyinə özünə layiqli yer tutması ilə nəticələndi. 1994-cü ildə imzalanən "Əsrin müqaviləsi" respublikamızın iqtisadi inkişafının əsas hadisələrindən birinə çevrildi.

Bütün bunlar Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycana rəhbərliyinin birinci dövrünün əsas siyasi-iqtisadi uğurlarıdır. Həmin dövr ərzində Heydər Əliyev dünyanın 24 ölkəsinə rəsmi səfər edib, BMT, ATƏT, NATO, Avropa İttifaqı, İƏT kimi beynəlxalq təşkilatların ali tribunasından Azərbaycan haqqıqlarını dünya ictimaiyyətinə çatdırıb. Ulu Öndərin respublikamıza rəhbərlik etdiyi 10 il isə tariximizə yüksəliş dövrü kimi yazıldı. Heydər Əliyev müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin əsaslarını yaratdı, müstəqilliyimizin əbədi və sarsılmaz olmasını təmin etdi.

Heydər Əliyevin 32 il əvvəl andıçmə mərasimində elan etdiyi bütün siyasi, iqtisadi və sosial prioritetlər uğurla reallaşıb. Ulu Öndərin layiqli siyasi davamçısı olan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan tarixinin ən qüdrətli dövlətinə çevrilib. Prezident İlham Əliyevin müdrik rəhbərliyinin və qətiyyətli siyasətinin nəticəsi kimi torpaqlarımızın işğaldan azad olunması, ərəzilərində erməni separatçılığına son qoyulması, keçmiş məcburi köçkünlərin doğma yurdlarına qayıdışı həm də Heydər Əliyev ideyalarının tənənsəsidir. Ötən 32 ilin bütün realıqları, nail olduğumuz bütün uğurlar, qazandığımız bütün zəfərlər göstərir ki, Heydər Əliyev yolunun davam etdirilməsi regionda və dünyada söz sahibi olan, qlobal proseslərdə fəal iştirak edən güclü Azərbaycan deməkdir.

*Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"*

Müasir Azərbaycanın banisi Ulu Öndər Heydər Əliyevin dövlət və dövlətçilik barədə söylədiyi fikirlər öz aktuallığını hər zaman qoruyur və vaxt keçdikcə onların yeni aspektdə araşdırılmasına zəmin yaradır. Milli dövlətçiliyin yaranmasında aparılan siyasət, görülən tədbirlər ölkə liderinin illərlə apardığı müdrik işin və gərgin eməyinin nəticəsidir. Təkcə ictimai-siyasi, hüquqi məsələləri deyil, etik, əxlaqi-mənəvi dəyərləri özündə əks etdirən dövlətimiz gündən-günə daha da inkişaf edərək güclənir.

Məhz bu mənada sahəsindən və tutduğu mövqeyindən asılı olmayaraq, hər bir vətəndaş milli dövlətçiliyimizə sədaqətlə yanaşmalı və daim onun qorunmasında xidmət göstərməlidir. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin dövlətçilik barədə dəyərləri çıxışları, söylədiyi fikirlər təkcə hazırkı dövrümüz üçün deyil, bütün zamanlarda öz qüvvəsini saxlayaraq, gündən-günə daha da əzəmətli xarakter daşıyır. Bizim də məqsədimiz Ulu Öndərin sözlərinə istinad edərək, milli dövlətçilik anlayışı, onun funksiyası, ictimai-siyasi, fəlsəfi, hüquqi, etik, əxlaqi-mənəvi dəyərlər baxımından təhlil etməkdir.

Dövlətçilik ideyası müxtəlif ölkələrdə adət və ənənələrə uyğun olaraq formalaşır. Heydər Əliyevin başçılığı ilə yaranan milli dövlət isə təkcə siyasi bir qurum deyil, həm də Azərbaycan xalqına məxsus milli adət-ənənələri, etik, əxlaqi-mənəvi dəyərləri, sivil qanunları özündə əks etdirən, qoruyan və təbii cəhətdə ümumbəşəri bir ideyadır. Nəzərə almaq lazımdır ki, milli dövlətçilik digər ölkələrdən fərqli olaraq təkcə ictimai-siyasi, hüquqi və sosioloji məsələləri əhatə edən dövlət qurumu olaraq düşünlülməməlidir. Çünki milli dövlətçilik tam, müəmməl ideya olaraq bütün üstünlükləri əhatə edən ideal bir konsepsiyadır.

Məhz buna görə də bu üstünlüklərə nail olmaq həmin ölkənin hər bir vətəndaşı üçün qürurvericidir.

Milli dövlətçilik ideyasını araşdırmaqdan əvvəl yaxşı olar ki, "dövlət" sözünün lüğətdə və mövzuda işlənmə mənalılarına diqqət yönəldək. "Dövlət" ərəb sözü olaraq müxtəlif mənalara dəlalət edir. Dövlət latın dilində "status", ingilis dilində "state", fransız dilində isə "etat" adlanır. Mövzuda işlənmə mənasına gəlincə dövlət dedikdə müəyyən torpaqda məskunlaşmış və müstəqilliyə malik olan insanların qrupu nəzərdə tutulur. Dövlət tarixi inkişaf yolu keçmiş ictimai hadisədir və o, dəyişdikcə ona olan baxışlar dəyişir. Bundan əlavə, dövlət müəyyən coğrafi ərəzi daxilində məcburiyyət və gücdən düzgün istifadənin inhisarını saxlayan, həmçinin mərkəzləşdirilmiş hökumətə malik olan siyasi bir sistemdir. Ancaq milli dövlətçilik dedikdə geniş bir coğrafi ərəziyə və bu ərəzidə yaşayan, fəaliyyət göstərən və birlikdə yaşamaq kimi özünəməxsus kimliyə malik olan insanlar qrupu nəzərdə tutulur. Azərbaycan Respublikasında milli dövlətçilik ide-

yasının əsas prinsiplərinə gəldikdə isə bunu bir neçə aspektdə araşdırmaq zəruridir.

Əsası Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan milli dəyərlərin qorunması, təbliği, milli birlik, milli inkişaf və millətin əsas qayəsi olan yüksək etik, əxlaqi-mənəvi dəyərlər Ulu Öndərin çıxışlarında və tövsiyələrində özünü göstərir. Heydər Əliyev bu çıxışlarında da tövsiyələrində təkcə dövlət səviyyəsində deyil, bütün hallarda ölkədə mövcud olan milli dəyərlərin, həmçinin dövlət və dövlətçiliyin qorunmasını təkidlə bildirirdi və bu istiqamətdə atılan hər bir addımı dəyərləndirirdi. Bu çıxışları mütləq etdikcə dövlət, milli dövlətçilik ideyasının və burada adət-ənənələrin qorunmasını təkcə bu günümüz üçün vacib və zəruri olduğunun şahidi olurur. Ulu Öndər çıxışlarında dövlətin xalqa xidmət etməsini, dövlətin xalq üçün olmasını, həmçinin dövlət müstəqilliyimizin əbədi və möhkəm olmasını bildirirdi: "Xalq dövlət üçün yox, dövlət xalq üçün olmalıdır", "Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əbədidir, sarsılmazdır, dənməzdir".

Ulu Öndər Azərbaycan Konstitusiyasına istinad edərək, xalqın suverenliyini (maddə 2), xalqı təmsil etmək hüququnu (maddə 4), xalqın vahidliyini (maddə 5) rəhbər tutaraq müstəqil Azərbaycanın müasir dövlətçiliyinin əsaslarını yaratdı. Məhz bundan sonra dövlət və dövlətçilik anlayışlarında ictimai-siyasi müddəalarla yanaşı, həm də milli, hüquqi, etik, əxlaqi-mənəvi dəyərlər görünməyə başladı. Unutmamalıyıq ki, Ulu Öndər təkcə dövlət və hakimiyyət qurucusu deyildi, həm də bütün sahələrdə milli dövlətçilik adət-ənənələrini, hüquqi, etik, əxlaqi-mənəvi dəyərləri qoruyan, hər addımında bu ənənələrə sadiq, həm də bunların yerinə yetirilməsini tələb edən qüdrətli dövlət başçısı idi. O, hər bir çıxışında Azərbaycan dövlət müstəqilliyini və bu müstəqilliyin əsasında yaranan milli dövlətçiliyimizi xalqımızın milli sərvəti olduğunu bildirdirdi: "Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bütün Azərbaycan xalqının milli sərvətidir", yaxud "Azərbaycan dövləti indiyo qədər olduğu kimi, bundan sonra da Azərbaycanın dövlətçiliyinin, müstəqilliyinin, Azərbaycan xalqının milli əzadlığının keşiyində daim duracaq və bu müstəqilliyi cəsarətlə qoruyub saxlayacaqdır".

Milli dövlətçilik ideyasının əsas müddəalarından biri də əzadlıq və demokratiya prinsipləri əsasında demokratik cəmiyyətin qurulmasıdır. Hər bir cəmiyyətin özünəxas prinsipləri mövcuddur. Lakin Azərbaycan dövlətçiliyində olan milli dəyərlər tamamilə fərqli xarakter daşıyır. Çünki bizim adət-ənənələrimizin çox qədim kökləri vardır. Bu adət-ənənələr zaman keçdikcə öz dəyərini daha da genişləndirərək, digər millətlərə də sirayət etmişdir. Məhz bunun nəticəsidir ki, doğma diyarımız çox-millətli bir ölkə kimi beynəlxalq səviyyədə hörmətlə qəbul olunur. Dövlətimizin daxili və xarici siyasəti xalqımızın iradəsinin beynəlxalq arenada təsdiqinə, qarşıda duran tarixi vəzifələrin yerinə yetirilməsinə xidmət edir. Milli dəyərlərimiz təkcə ölkəmizdə deyil, ondan kənarda da rəğbətlə qarşılanır. Son illər ölkəmizdə beynəlxalq səviyyədə keçirilən bir çox tədbir, o cümlədən idman yarışları, konfranslar, ən əsası isə Vətən müharibəsində qazandığımız mühtəşəm qələbə dövlətimizin nə qədər güclü və qüdrətli olduğunu bir daha sübuta yetirdi.

Heydər Əliyev və milli dövlətçilik

Ulu Öndərin fəaliyyəti milli dövlətçiliyimizin qorunmasına və inkişaf etməsinə yönəlmişdi. O, dövlətçiliyin siyasi, hüquqi, etik aspektlərindən bəhs edərək bir çox məsələyə diqqəti yönəldərək ən əsas məsələlərdən olan dövlət prinsiplərini etik, əxlaqi-mənəvi dəyərlər əsasında qorunmasını bildirdirdi: "Biz Azərbaycan dövlətçiliyini qorumağa qadirik və bundan sonra da qoruyacağıq".

Heydər Əliyev hər bir vətəndaş mənsub olduğu ölkəsinə layəqətlə xidmət etməyi, baş verən hadisələr qarşısında biganə qalmamağı, vətəninə, dövlətinə sədaqətli olmağı tövsiyə edirdi: "Bizim ən böyük vəzifəmiz Azərbaycanda dövlət müstəqilliyini qorumaq, saxlamaq, möhkəmləndirmək, inkişaf etdirmək və onu əbədi etməkdən ibarətdir. Hər bir vətəndaş bunu qiymətləndirərək Azərbaycanın müstəqilliyinin möhkəmlənməsi üçün töhfəsini verməlidir". Yaxud "Bir vətəndəş işi ilə məşğul olan adamlar, bir də vətəndəş. Adı vətəndaş da əgər həqiqətən vətəndaşdırsa, vətənin övlədidirsa, deməli, öz Vətəninə, burada gedən proseslərə, dövlətinə biganə qala bilməz", - deyər Heydər Əliyev bildirdi. Ulu Öndər qeyd edirdi ki, dövlət quruculuğunda nömrəli tarixi və milli ənənələrimiz nəzərə alınır, həm də dünya təcürbəsindən, demokratik prinsiplərdən istifadə edilir.

Azərbaycanın dövlətçilik ənənələri özünəxas üstünlüklərə malikdir, çünki vətəndaş olduğumuz ölkənin idarəetmə sistemi milli dövlətçilik prinsipləri ilə yanaşı, həm də hüquq və etik normaları özündə əks etdirir. Bu prinsip və normaların mövcudluğu və funksiyası hər bir azərbaycanlı üçün dəyərlilik olmaqla əlavə, həm də məsuliyyət göstəricisidir. Məhz buna görə də hər bir vətəndaş fəaliyyət sahəsindən və tutduğu mövqedən asılı olmayaraq, ərəzəçilik sistemində müəyyən məsuliyyətə malikdir və bacardığı qədər özində olan məsuliyyəti tələb olunan qaydada yerinə yetirməlidir. Ulu Öndərin bu fikirləri hər zaman öz aktuallığını qoruyur: "Hər bir vətəndaş görək ölkəmizin böyük siyasəti haqqında düşünsün, kiçik mənfəətləri, maraqları haqqında düşülməsin" və yaxud "Respublikamız artıq böyük bir dövlətdir. Bu dövləti biz öz gücümüzə, vətənpərvər insanların gücü ilə qoruyuruq və qoruyacağıq. Azərbaycan xalqı əzadlığını əldə etmiş xalq kimi yaşayacaq, öz müstəqil dövlətini quracaq, saxlayacaq və müstəqil Azərbaycan Respublikası əbədi yaşayacaqdır. Əgər bu gün qarşımda duran vəzifələri layiqincə yerinə yetirək, Azərbaycan xalqı, respublikası, müstəqil dövlətimiz üçün gələcəkdə daha gözəl şərait yarada biləcək".

Milli dövlətçiliyin digər üstünlüklərindən biri də ölkəmizdə yaşayan müxtəlif əzazlı xalqların dövlətimizin tərəqqisində və möhkəmlənməsində fəaliyyətidir. Ulu Öndər əzazlı xalqların hüquqlarına, onların adət-ənənələrinin qorunmasına xüsusi diqqət yetirirdi: "Dövlət, ölkə nə qədər çox xalqı birləşdirsə, bir o qədər zəngin olur, çünki onların hər biri ümumdünya mədəniyyətinə və sivilizasiyasına öz töhfəsini verir". Ulu Öndərin nəzərində, milli ideologiyamız təkcə tarixi keçmişlə deyil, həm də bu günümüzü və gələcəyimizi əhatə etməlidir: "Milli ideologiyamız tarixi keçmişimizlə, millətimizin adət-ənənələri ilə, xüsusiyyətləri ilə xalqımızın, dövlətimizin bu günü və gələcəyi ilə bağlı olmalıdır". Milli ideologiyamızın qorunması və daim fəaliyyətdə olması üçün çalışmaq və bu istiqamətdə fəaliyyət göstərmək çox çətin və məsuliyyətli bir öhdəlikdir. Çünki müəyyən prosesləri keçirən dövlətlərdə rəhbərlik etmək istəyən şəxs çox təcürbəli, savadlı olmaqla əlavə, həm də etik dəyərlərə, əxlaqi-mənəvi məsələlərə diqqətlə yanaşmalı, qəlbində vətəninə, ölkəsinə,

dövlətinə qarşı ədalət, insaf, vicdan və sədaqət hissi olmalı və buna bütün fəaliyyətində əməl etməlidir: "İnsan mənəviyyəti üçün yaşamağandır. Mənəviyyəti qoruyan, yaşadan insan əbədi olacaqdır. Xalqımız öz mənəviyyətinə, dininə və ənənələrinə sadiqdir".

Doğma vətənimiz gündən-günə inkişaf edir. Hazırda ölkəmizin dünyə birliyində özünəxas sözü və nüfuzu var. Məhz buna görə də Azərbaycan Respublikasının milli dövlətçilik ənənələri digər xalqların dövlətçilik sistemindən fərqlənir. Çünki milli ideologiyaya sadiq, kənən dövlətimiz Azərbaycan xalqının iradəsinə, etik dəyərlərinə, adət-ənənələrinə əks etdirən fərqli idarəçilik sistemini malikdir. Milli dəyərlərə əsaslanan dövlətimiz xalqımızın və burada yaşayan hər bir vətəndaşın ən böyük və şərfli naliyyətidir.

Ölkəmiz çoxmillətli və müxtəlif xalqları özündə birləşdirən mədəni, sivil bir cəmiyyətdən ibarətdir. Kimliyindən, tutduğu mövqeyindən, irqindən, dinindən, dilindən və milli mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hər bir Azərbaycan vətəndaşının məqsədi dövlətimizi qorumaqdan ibarətdir. "Biz müstəqil Azərbaycan kimi əzəmətli bir abidənin təməlini qoyuruq, onu qururuq, yaradırıq. Onu indiki nəsillər üçün yaradaraq, gələcək nəsillər üçün yaradırıq. Bizim üzərimizə şərfli vəzifə düşübür və bunu layiqincə yerinə yetirməliyik. Güman edirik ki, hər bir vətəndaş bu vəzifənin yerinə yetirilməsində öz yerini tapacaqdır", - deyər Heydər Əliyev bildirdi.

Milli dövlətçilik ideyası təkcə bunlarla bitmir. Ümummilli Lider milli dövlətçiliyin möhkəmlənməsində hüquq normalarına əməl etməyi də zəruriliyi bildirirdi. Onun nəzərində Azərbaycan xalqının tutduğu bu şərfli yol hüquqi cəmiyyətin qurulması deməkdir: "Azərbaycanın tutduğu yol müstəqil Azərbaycan Respublikası, demokratik hüquqi cəmiyyət qurmaq yoludur". Heydər Əliyev mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hər bir vətəndaş məsuliyyətli olmağa çağıraraq, dövlətçiliyimizin qorunmasına dəvət edirdi: "Həmin Azərbaycan dövlətçiliyinin möhkəmlənməsi, ölkəmizin gələcəyi, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qüdrətlənməsi naminə fəaliyyətə, birliyə, əməkdaşlığa dəvət edirəm".

Ulu Öndər bütün vətəndaşları bu müqəddəs əməl uğrunda mübarizə aparmağa və ölkəmizin, milli dövlətçiliyimizin qorunmasında ədalətə, vicdana xidmət etməyə çağırırdı. Onun hər bir niyyəti və nəsihətləri müstəqil Azərbaycan Respublikasının, milli dövlətçiliyimizin inkişafına və qorunmasına yönəlmişdir.

*Əntiqə PAŞAYEVA,
AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun "Heydər Əliyevin siyasi irsi və azərbaycanlıq fəlsəfəsi" şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent*

10 ZƏFƏR gündəliyi oktyabr 2020-ci il

İlham ƏLİYEV: "Azərbaycan axıra qədər gedəcək"

Sentyabrın 27-də Ermənistan silahlı qüvvələrinin cəbhəboyu törətdiyi genişmiqyaslı təxribatlara cavab olaraq Azərbaycan Ordusunun "dəmir yumruq" adlandırılan əks-hücum əməliyyatı uğurla davam edib. Mühəribənin 14-cü günü düşməni sarsıdıcı zərbələr endirilib.

Düşmənin 13 tankı, 15 artilleriya qurğusu məhv edilib

Azərbaycan Ordusunun hücum əməliyyatı nəticəsində düşmənin heyli sayda canlı qüvvəsi, 13 tankı, 4 ədəd BM-21 "Qrad" yaylım atəşli reaktiv sistemi, 6 ədəd D-20 və D-30 topu, 3 ədəd 2S3 "Akasiya" özliyəyən artilleriya qurğusu, 2 ədəd M55 "Zastava" zenit qurğusu, 2 radiolokasiya stansiyaları və radioelektron mübarizə vasitələri dəqiq atəşlə məhv edilib.

Hadrut, Goranboy, Tərtər, Ağdam atəşə məruz qalıb

Düşməni Xocalı istiqamətindən Hadrutu yaylım atəşli reaktiv sistemlərdən intensiv atəşə tutub. Həmçinin Goranboy, Tərtər, Ağdam, Ağcabədi və Füzuli rayonlarının yaşayış məntəqələri düşməni tərəfindən atəşə məruz qalıb. Ordumuz Ermənistan silahlı qüvvələrinə qarşı adekvat tədbirlər görüb.

Düşmənin ağır döyüş texnikaları bölmələrimizin sərrast atəşi ilə məhv edilib.

Məhv edilən 9K72 "Elbrus" raket kompleksinin qalıqları aşkarlanıb

Ermənistan ərazisindən Mingəçevir istiqamətində atılan, lakin Azərbaycan hava hücumundan müdafiə sistemləri tərəfindən müəyyənləşdirilib məhv edilən 9K72 "Elbrus" əməliyyat-taktiki raket kompleksinin vurulmasından sonra yerə dağılan qalıqları aşkarlanıb.

Düşməni atəşlə razılaşmasını pozub

Tərəflər arasında saat 12:00-da atəşlə elan olunması barədə razılıq əldə edilməsinə baxmayaraq, Ermənistan ordusu cəbhənin Ağ-

dərə-Tərtər və Füzuli-Cəbrayıl istiqamətlərində hücum keçməyə cəhd göstərib. Eyni zamanda bir sıra yaşayış məntəqəmiz Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən artilleriya atəşinə məruz qalıb.

Düşmənin bütün hücum cəhdlərinin qarşısı bölmələrimiz tərəfindən uğurla alınıb. Ermənistan ordusuna qarşı adekvat cavab tədbirləri görülüb.

Atəşlə rejimini pozan düşmənin zirehli texnikası, artilleriya bölməsi, həmçinin atəş nöqtələrinə çıxardığı ağır artilleriyası, döyüşə hazır vəziyyətə gətirilən zenit-raket kompleksləri dəqiq zərbələrə məhv edilib.

İlham ƏLİYEV:
"Biz öz bəyanatlarımıza sadıq"

Prezident İlham Əliyev Rusiyanın RBK televiziya kanalına müsahibə verib. Dövlət başçısı tərəflər arasında atəşlə elan olunması məsələsinə aydınlıq gətirərək deyib: "Biz öz bəyanatlarımıza sadıq, Azərbaycan öz üzərinə götürdüyü öhdəlikləri həmişə yerinə yetirən ölkədir. Danışqlar aparılması üçün sabaha razılıq verilib. Buna görə hər şey ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyətindən, onların iş qrafikindən asılıdır".

Prezident qətiyyətlə vurğulayıb ki, əgər erməni tərəfi atəşlə rejiminə sadıq olarsa, onda siyasi nizamlama mərhələsi başlanacaq, danışıqlara məcburetə məzasi başa çatacaq. Amma Azərbaycan axıra qədər gedəcək.

Ali Baş Komandan bir daha Ermənistan rəhbərliyinə səsənərək deyib ki, Azərbaycanla ultimatumlar, təhqirlər və şantaj dilində danışmaq olmaz. Paşinyan Azərbaycana 7 ultimatum təqdim edəndə, azərbaycanlıların hissələrini təhqir edəndə buna görə cəzalandırılmalı idi və bu gün Azərbaycan bunu reallaşdırır.

Atəşlə pozan düşməni sarsıdıcı zərbələr endirilib

Humanitar atəşlə rejiminə əməl etməyən Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində hücum etməyə cəhd göstərib.

Düşməni günorta saatlarında Tuğ kəndi istiqamətindən Hadrut istiqamətinə, Aragül və Banazur istiqamətlərindən isə Cəbrayıl istiqamətinə hücum etməyə çalışıb.

Bölmələrimizin gördüyü qabaqalıcı tədbirlər nəticəsində heyli canlı qüvvə və döyüş texnikasını itirən düşməni geri çəkilməyə məcbur olub. Müdafiəni düzgün təşkil edən bölmələrimiz düşmənin irəliləməsinin qarşısını alıb, onu tələyə salaraq darmadağın edib. Döyüş toqquşması nəticəsində düşmənin 38 nəfər canlı qüvvəsi, 2 ədəd BM-21 "Qrad" yaylım atəşli reaktiv sistemi, 7 ədəd topu və sursatla dolu 2 yük maşını məhv edilib.

Humanitar atəşlə rejimini kobud şəkildə pozan Ermənistan silahlı qüvvələri Ağdamın kəndlərini və saat 22:30-dan başlayaraq Tərtər şəhərini artilleriya atəşinə tutublar.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Balıca qaydan keçmiş məcburi köçkünlərə əkinəyararlı torpaq sahələri ayrılıb

Xocalı rayonunun Balıca kəndinə qayıdan keçmiş məcburi köçkünlərə təsərrüfat fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün əkinəyararlı torpaq sahələri ayrılıb.

Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Bərpə, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə AZƏRTAC-ə verilən məlumata görə, kənd sakinlərinin elektron müraciətləri əsasında Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən maarifləndirici təlimlər təşkil edilib. Təlimlər zamanı iştirakçılara səmərəli təsərrüfatçılıqla bağlı vacib tövsiyələr verilib. Təlimlərdə fərqlənən sakinlərə sertifikatlar təqdim olunub.

Xocalı rayonunun Balıca kəndi üzrə "Torpaqların icarəsi" layihəsinə ümumilikdə 117 vətəndaş müraciət edib. Hazırda qeydiyyat prosesi tamamlanıb. Onlardan 155-i imtahan mərhələsinə uğurla keçib, 104 nəfər isə artıq sertifikatla təmin olunub.

Dünyəni tədbirdə əlavə olaraq 51 nəfərə sertifikat təqdim edilib. Bununla yanaşı, kənddə 78 nəfəri əhatə edən 8 kooperativ və 4 ailə

kəndli fermer təsərrüfatı yaradılıb. Yaxın günlərdə bu təsərrüfatlarla rəsmi müqavilələrin bağlanması planlaşdırılır.

Xocalının Balıca və Xanyurdu kəndlərində ümumilikdə 552 hektar əkinəyararlı torpaq sahəsi ayrılıb. Torpaq sahələrinin mərhələli şəkildə hər ailəyə 5 hektar olmaqla istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur.

Balıca kəndində keçirilən tədbirdə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin, Prezidentin Xankəndi, Ağdərə və Xocalı rayonları üzrə xüsusi nümayəndəliyinin, eləcə də Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Bərpə, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin əməkdaşları və kənd sakinləri iştirak ediblər.

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası ilə ACTRAV arasında bəyannamə imzalanıb

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının (AHİK) Əmək və Sosial Münasibətlər Akademiyasının (ACTRAV) Avropa və Mərkəzi Asiya üzrə rəhbəri Serqius Qlovaskas ilə görüş keçirilib.

Tədbirdə konfederasiya sədri Sahib Məmmədov çıxış edərək əmək bazarında baş verən dəyişikliklərə uyğunlaşmaq üçün təhsilin inkişafının və beynəlxalq əməkdaşlığın əhəmiyyətini vurğulayıb. Konfederasiya sədri akademiyanın fəaliyyətindən, 100 faizlik qəbul göstəricisindən, yeni yaradılan İxtisasartırma və Kadrların İnkişafı Mərkəzindən, keçirilən beynəlxalq təlimlərdən danışdı. Bildirilib ki, akademiya Böyük Britaniyada yerləşən Peşəkar Əməyin Təhlükəsizliyi və Sağlamlığı İnstitutu (IOSH) tərəfindən beynəlxalq akkreditasiyadan keçib. Bu, dünyada əməyin təhlükəsizliyi sahəsində ən nüfuzlu təşkilatlardan biridir. Artıq akademiya beynəlxalq səviyyədə tanınan təlimlər keçirir, bilik və bacarıqları qiymətləndirir və IOSH sertifikatları təqdim edə bilər. Bu sertifikatı alanlar yalnız Azərbaycanda deyil, dünyanın istənilən yerində peşəkar əmək təhlükəsizliyi mütəxəssisi kimi tanınır.

Tədbirdə həmçinin AHİK və BƏT/ACTRAV-in əməkdaşlığı çərçivəsində rəqəmsal tədris, sosial dialoq, əməyin təhlükəsizliyi, gender bərabərliyi, gənclərin və qadınların rolunun artırılması kimi prioritet istiqamətlər müzakirə olub, həmkarlar ittiqalarının müasir əmək bazarına uyğun modernləşdirilməsi mühüm addım kimi dəyərləndirilib.

BƏT/ACTRAV-in Avropa və Mərkəzi Asiya üzrə rəhbəri Serqius Qlovaskas Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının fəaliyyətini müsbət dəyərləndirib, iki qurum arasında əlaqələrdən, birgə reallaşdırılan layihə və tədbirlərdən danışdı, münasibətlərin yüksək səviyyədə olduğunu bildirib, əməkdaşlığın genişləndirilməsinin istiqamətini vurğulayıb.

Qamətləri barədə fikirlərini bölüşüb. Sonra akademiyanın İxtisasartırma və Kadrların İnkişafı Mərkəzində professor-müəllim heyətinin iştirakı ilə tədbir keçirilib. BƏT-in Azərbaycandakı milli əlaqələndirici Yaşar Həməyev çıxış edərək iki qurum arasında münasibətlərin inkişafının əhəmiyyətindən bəhs edib, Azərbaycanda əmək hüquqlarının müdafiəsi sahəsində beynəlxalq həmkarlar ittiqatı təşkilatlarının qərar və tövsiyələrinə xüsusi önəm verildiyini qeyd edib.

Akademiyanın beynəlxalq əlaqələr üzrə proroqtoru Xəyalə Məmmədova ali təhsil müəssisəsi, tədris prosesinin

qamətləri barədə fikirlərini bölüşüb.

Sonra akademiyanın İxtisasartırma və Kadrların İnkişafı Mərkəzində professor-müəllim heyətinin iştirakı ilə tədbir keçirilib. BƏT-in Azərbaycandakı milli əlaqələndirici Yaşar Həməyev çıxış edərək iki qurum arasında münasibətlərin inkişafının əhəmiyyətindən bəhs edib, Azərbaycanda əmək hüquqlarının müdafiəsi sahəsində beynəlxalq həmkarlar ittiqatı təşkilatlarının qərar və tövsiyələrinə xüsusi önəm verildiyini qeyd edib.

Akademiyanın beynəlxalq əlaqələr üzrə proroqtoru Xəyalə Məmmədova ali təhsil müəssisəsi, tədris prosesinin

təşkil, tətbiq olunan yeniliklər barədə təqdimatla çıxış edib. Təqdimatda akademiyanın beynəlxalq əlaqələrinin genişləndirilməsi istiqamətində atılan addımlar, BP, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Əmək Mərkəzi, York Universiteti, Turin Beynəlxalq Təlim Mərkəzi və digər nüfuzlu qurumlarla əməkdaşlığı vurğulanıb.

Tərəflər Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları ilə BƏT/ACTRAV arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsinin istiqamətləri barədə fikir mübadiləsi aparıblar.

Tədbirin sonunda AHİK və ACTRAV arasında həmkarlar ittiqatları təhsilinin inkişafı və gücləndirilməsi sahəsində Əmək və Sosial Münasibətlər Akademiyasının inkişaf etdirilməsi

məqsədlə əməkdaşlıq haqqında bəyannamə imzalanıb.

Sənəddə həmkarlar ittiqatı üzvlərinin bilik və peşə bacarıqlarının artırılması, rəqəmsal platformaların və alətlərin tətbiqi, eləcə də vahid regional təhsil portalının yaradılması nəzərdə tutulur. Bəyannamədə həmçinin BƏT ekspertlərinin iştirakı ilə Əmək və Sosial Münasibətlər Akademiyasının təhsil proqramlarında gənclərin akademik və sosial fəaliyyətlərə daha fəal qoşulmasını təşviq etmək məqsədilə marifləndirmə və təcrübə mübadiləsinin həyata keçirilməsi planlaşdırılır.

Nərminə ƏSGƏROVA,
"Azərbaycan"

Ağdərənin Vəngli kəndində 28 ailəyə evlərinin açarları təqdim olunub

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük qayıdış davam edir. Oktyabrın 9-da respublikanın müxtəlif yerlərində, əsasən ya-taqxanalarda, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət növbəti köç karvanı Ağdərənin Vəngli kəndinə yola salınıb. AZƏRTAC xəbər verir ki, dünyanın Vəngli kəndinə bu mərhələdə 28 ailə - 112 nəfər köçürülüb.

İşğaldan azad olunmuş torpaqlara "Böyük qayıdış" proqramı çərçivəsində keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışı davam edir. Dünyəni növbəti köç karvanı ilə Ağdərə rayonunun Vəngli kəndinə çatan ailələrə mənzillərin açarları təqdim olunub. Mərasimdə Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin əməkdaşları iştirak ediblər.

Açarların təqdimatı mərasimində çıxış edən Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Bərpə, Tikinti və İdarəetmə Xidməti publik hüquqi şəxsin icraçı direktorunun müavini Mahmud Əfəndiyev sakinləri təbrik edərək, onlara yeni evlərində rifah, sağlamlıq və xoşbəxt günlər arzulayıb. Bildirib ki, işğaldan azad olunan kənddə sakinlərin rahat yaşaması üçün zəruri infrastruktur yaradılıb.

ANAMA-nın əməkdaşları sakinlərə minə və partlamamış silah-sursatların təhlükəsi barədə ətraflı məlumat verib. Tanımadıqları naməlum əşyalardan və cisimlərdən uzaq durmaları, belə hallarla qarşılaşdıqları zaman aidiyyət qurumlarına xəbər vermələrini tövsiyə ediblər.

Mərasimdən sonra ailələr sevinc hissi ilə yeni evlərində yerləşiblər.

Döğmə yurda qayıdan sakinlər hər-tərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunduqlarına görə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban

Əliyevaya təşəkkür ediblər. Onlar həmçinin torpaqlarımızı işğaldan azad edən rəşadətli Azərbaycan Ordusuna, qəhrəman əsgər və zabitlərimizə minnətdarlıqlarını bildirib, bu yolda canlarından keçən şəhidlərimizə rəhmət diləyiblər.

Qeyd edək ki, hazırda Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə oraya köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən, həmçinin təhsil alan tələbələr də daxil olmaqla, ümumilikdə 50 mindən çox insan yaşayır.

Psixi sağlamlıq hüququnun universal insan hüquqları sistemində yeri və əhəmiyyəti

Hər il oktyabr ayının 10-u Ümumdünya Psixi Sağlamlıq Günü kimi qeyd edilir. Ümumdünya Psixi Sağlamlıq Günü'nün vəzifəsi psixi sağlamlıq probleminə yanasmada dünya əhalisinin məlumatlılıq səviyyəsini yüksəltməkdir. Psixi sağlamlığın möhkəmləndirilməsi istiqamətində global səviyyədə daha çox açıq müzakirələrə imkan yaradan bu gün 1992-ci ildən Ümumdünya Psixi Sağlamlıq Federasiyasının təşəbbüsü ilə BMT-də qeyd olunan dünya və beynəlxalq günlər siyahısına daxil edilib.

Sağlamlığın qorunması hüququ insan hüquqları sistemində "ikinci nəsil hüquqlar" olan sosial-iqtisadi hüquqlar sırasına daxildir. Dövlət mədaxiləsinin yolverilməzliyini tələb edən birinci nəsil hüquqlardan fərqli olaraq, ikinci nəsil hüquqların həyata keçirilməsi dövlətin fəal iştirakı və dəstəyi olmadan qeyri-mümkündür. Sosial-iqtisadi hüquqların (o cümlədən sağlamlığın qorunması hüququnun) xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, onların həyata keçirilməsi üçün dövlətin konkret vəzifələri normativ qaydada müəyyən edilməlidir. Çünki əgər onların həyata keçirilməsi dövlət səviyyəsində təmin olunmursa, bu halda mülki və siyasi hüquqlar da heç bir əhəmiyyət kəsb etməyən formal kateqoriyaya çevrilir. Ona görə də sağlamlığın qorunmasına olan konstitusion hüquq dövlətin sosial siyasəti üçün oriyentirlər müəyyən edir. Həyat keyfiyyəti və sosial rifah kimi anlayışlar bu hüquqla sıx surətdə bağlıdır.

Sağlamlığın qorunması hüququ irqindən, milliyyətindən, dini baxışından, siyasi mənsubiyyətindən, iqtisadi və sosial vəziyyətindən, qulluq mövqeyindən və digər amillərdən asılı olmayaraq, hər bir şəxsin əsas hüquqlarından biri kimi qəbul edilir. Ayrı-ayrı ölkələrin konstitusiyalarında sağlamlığın qorunması hüququ XX əsrin ortalarından öz əksini tapmışdır. Qeyd olunan sənədlərdə sağlamlığın qorunmasının dövlət mexanizmləri göstərilmişdir. Həmin konstitusiyalar hüquq elminə, ikinci nəsil hüquqların formalaşması prosesinə, sosial dövlət konsepsiyasının qəbul edilməsinə ciddi təsir göstərirdi. Sonrakı dövrdə isə dünya ölkələrinin konstitusiyaları bu hüquq qrupunu, o cümlədən sağlamlığın qorunması hüququnu qəbul edərək özündə əks etdirdi.

Günümüzdə insan həyatı və sağlamlığı ən yüksək dəyər kimi qəbul edildiyi üçün bu hüquq əksər dünya dövlətlərinin konstitusiyalarında əsas insan hüquqlarından biri kimi təsbit edilmişdir. Bu hüququn adı ilə bağlı müxtəlif yanaşmalar mövcuddur. Bu hüququ ifadə etmək üçün müxtəlif ("sağlamlığın qorunması", "sağlamlığın mühafizəsi" və s.) anlayışlardan istifadə edilir. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və qanunvericiliyində bir qayda olaraq "sağlamlığın qorunması" termininə üstünlük verilir.

Ölkəmin Konstitusiyasının 41-ci maddəsinə görə, hər kəsin sağlamlığını qorumaq və tibbi yardım almaq hüququ vardır. Azərbaycan Konstitusiyasında hər kəsin sağlamlığını qorumaq və tibbi yardım almaq hüququ böyan edilməklə yanaşı, dövlətin müxtəlif mülkiyyət növləri əsasında fəaliyyət göstərən səhiyyənin bütün növlərinin inkişafı üçün zəruri tədbirlər görməsi, sanitar-epidemiologiya salamatlığına təminat verməsi, tibbi sığortanın müxtəlif növləri üçün imkanlar yaratması da təsbit edilir. Sağlamlıq fərdin həyat fəaliyyəti ilə birbaşa bağlı olduğuna görə ona olan münasibət və onunla bağlı məsələlərin ödəyi konstitusion hüquq səviyyəsində müəyyənəndirilmişdir. Sağlamlığın qorunması hüququnu böyan edən Azərbaycan Konstitusiyası Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığından asılı olmayaraq, onu hər bir insanın hüququ kimi

müəyyənəndirir. Sağlamlığın qorunması hüququ sosial-iqtisadi hüquqlara aid edilmişdir. O, insan həyatının müəyyən sahəsini əhatə edir, ona münasibətdə baza müdaxilələrinin tövsiyə formullarına yol verilməsinə, onun gerçəkləşməsi iqtisadiyyatın və ehtiyatların vəziyyətindən çox asılıdır.

"Sağlamlığın qorunması hüququ" anlayışı "tibbi yardım almaq hüququ" anlayışı ilə sıx bağlıdır. Sağlamlığın qorunması hüququ daha geniş anlayışdır və tibbi yardım almaq imkanını onun əsas tərkib elementi kimi çıxış edir. Sağlamlığın qorunması hüququ tibbi yardım almaq imkanını (hüququ) ilə yanaşı, digər imkanları (hüquqları) da özündə əks etdirir, məsələn, təhlükəsiz əmək şəraitində işləmək, öz sağlamlığının və ətraf mühitin vəziyyəti barədə məlumat almaq və s. Bu baxımdan sağlamlığın qorunması sahəsində hüquqların dairəsindən xeyli genişdir. Bunu "Əhəlinin sağlamlığının qorunması haqqında" qanunun quruluşu və təhlili də təsdiq edir. Belə ki, həmin qanunun III fəslə "Sağlamlığın qorunması sahəsində vətəndaşların, əcnəbilərin və vətəndaşlarla olmayan şəxslərin hüquqları", IV fəslə isə "Tibbi-sosial yardım sahəsində vətəndaşların hüquqları" adlanır. Üçüncü fəslin strukturunda yer alan maddələrdən biri, 12-ci maddə "Vətəndaşların tibbi-sosial yardım almaq hüququ" adlanır. Göründüyü kimi, tibbi-sosial yardım sahəsində vətəndaşların hüquqları sağlamlığın qorunması sahəsində hüquqların yalnız bir qrupunu təşkil edir.

Sağlamlığın qorunması hüququ hər bir kəsə doğulduğu andan məxsus olmaqla, fiziki və psixi sağlamlığın qorunub saxlanılmasına və möhkəmləndirilməsinə, insanların yüksəkkeyfiyyətli tibbi yardımla təmin edilməsinə hədəfləyir. Əməli müəhlə, istirahət, sağlam ətraf mühit, tibbi sığorta və s. kimi amillər bu hüququn dolğun və səmərəli surətdə həyata keçirilməsində mühüm rol oynayır.

Son illər insan hüquqları ilə bağlı beynəlxalq sənədlərdə, o cümlədən BMT-nin İnsan Hüquqları üzrə Ali Komissarlığının sənədlərində "psixi sağlamlıq hüququ" anlayışı geniş istifadə edilməkdədir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı psixi sağlamlıq global ictimai sağlamlıq prioriteti kimi qəbul edir və 2030 Gündəliyinə psixi sağlamlığın inkişaf etdirilməsi və bu sahədə hüquqların qorunması məqsədilə yeni strategiyalar və qanunvericilik islahatları

insan həyata keçirilməsinə tövsiyə edir. 2023-cü ildə BMT-nin İnsan Hüquqları üzrə Ali Komissarlığı Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı ilə birgə "Psixi sağlamlıq, insan hüquqları və qanunvericilik: rəhbər prinsiplər və təcrübə" adlı sənədi ictimaiyyətə təqdim etmişdir. Bu sənəd dünya ölkələrində psixi sağlamlıq sahəsində islahatlar aparmaq üçün qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi və bununla da keyfiyyətli müvafiq yardımın göstərilməsi məqsədi ilə hazırlanmışdır. Psixi sağlamlıq problemləri ilə yaşayan şəxslərin insan hüquqlarının qorunması və reabilitasiyasının təmin edilməsi hər bir cəmiyyətin inklüziv və davamlı inkişafı üçün zəruridir.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Nizamnaməsində sağlamlıq fi-

ziki, psixi və sosial rifahın tam vəziyyəti kimi göstərilir. Müasir dünyada psixi sağlamlıq məsələsinə yanaşmanın əsasında isə 2 əsas təziz durmaqdadır:

1. Psixi sağlamlıq olmadan sağlamlıq mümkün deyil;
2. Psixi sağlamlıq olmaq ancaq psixi pozuntuların olmaması demək deyil.

Psixi sağlamlıq gündəlik həyatımızda səmərəli fəaliyyət göstərməyimizə imkan verən psixoloji və emosional rifah vəziyyətidir. O, düşüncələrimizi, duyğularımızı və davranışlarımızı əhatə edir. Qeyd olunduğu kimi və məşhur stereotipin əksinə olaraq, psixi sağlamlıq təkcə psixi pozuntuların olmaması deyil. Bu anlayış həm də insanın özünə dəyər hissi və başqaları ilə sağlam münasibətlər saxlamaq bacarığını ehtiva etməkdədir.

Psixi sağlamlığın əhəmiyyətini anlamaq və ona düzgün qiymət vermək vacibdir. Psixi sağlamlıq insanların şəxsiyyətlərini münasibətlərindən tutmuş karyera və peşakar uğurlara qədər konkret şəxsin həyatının bütün sferalarına təsir göstərir. Sağlam və balanslı ruhi vəziyyət insanlara ömürlərinin müxtəlif mərhələlərində çətinlik və problemlərin öhdəsindən gəl-

si və müvafiq xidmətin göstərilməsi ilə bağlı səlahiyyətlərin müəyyənəndirilməsində çatışmazlıqlar;

3. Psixi sağlamlıq sahəsində fak-toloji məlumatlardan qorəzli (önyar-gılı) istifadə hallarının olması.

Qeyd olunan hallar isə psixi pozuntulardan əziyyət çəkən şəxslərin hüquqlarının pozulması, etibar-sızlıq və inam probleminə, stigmatizasiya kimi hallara gətirib çıxara bilər.

Psixi sağlamlıq məsələlərinə həsr edilmiş yenilikçi, novator ruhlu məruzədə (A/HRC/35/21) xüsusi məruzəçi artıq formalaşmış konsepsiyamı nəzərdən keçirərək qeyd etdi ki, ənənəvi konsepsiya məcburi tədbirlər, biotibbi yanaş-malara əsaslanır. Bu isə pasiyentlə-rin hüquqlarının reallaşdırılmasına mane olur. Məruzəçi icma əsaslı yanaşmağa üstünlük verməyə çağıraraq vurğulayır ki, icma əsaslı ya-naşma sosial inteqrasiyaya şərait yaratmaqla insan hüquqları təmini-nə də əlverişli şərait yaratmış olur.

Xüsusi məruzəçinin 2019-cu il tarixli illik məruzəsi (A/HRC/41/34) psixi sağlamlıq üçün əhəmiyyət kəsb edən sosial faktorlara həsr edilmişdir. Bu məruzədə siyasi, psixoloji, sosial, iqtisadi mühitin hər bir insanın layiqli

2016-cı ildə BMT-nin İnsan Hüquqları Şurası "Psixi sağlamlıq və İnsan Hüquqları" adlı qətnamə (A/HRC/RES/32/18) qəbul etmişdir. Qətnamənin məntiqi davamı olaraq Baş Komissarın 2017-ci ildə xüsusi məruzəsi (A/HRC/34/32) təqdim olundu. Məruzədə psixi sağlamlıq sahəsində müvafiq xidmətlərdən istifadə edən şəxslərin qarşılaşdığı çağırışlar təhlil edilir.

2017-ci ildə BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasının qəbul etdiyi qətnamədə (A/HRC/RES/36/13) Baş Komissara psixi sağlamlıq sahəsində strategiyaların müəyyən edilməsi üçün məsləhətləşmələr aparılması barədə tapşırıq verildi.

BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasının 2020-ci ildə qəbul etdiyi qətnamə (A/HRC/RES/43/13) dövlətləri psixi sağlamlıq sahəsində dövlət siyasətinin baxış bucağını dəyişdirməyə, müvafiq qanunvericiliyin monitorinqini apararaq lazımı əlavə və dəyişikliklər edilməsinə çağırır.

Göründüyü kimi, "psixi sağlamlıq hüququ" termini beynəlxalq sənədlərdə kifayət qədər geniş istifadə edilməkdədir. Təəssüf ki, Azərbaycan hüquq və tibb ədəbiyyatında, həmçinin milli qanunvericilikdə bu istilaha demək olar ki, rast gəlmək mümkün deyil. Hesab edirik ki, insan hüquqları sahəsində artıq özünə yer tapmış bu hüquq və onun təmin edilməsi məsələləri ölkəmiz üçün də aktual olmaqla müvafiq elmi araşdırmaların mövzusu qismində çıxış etməli, qanunvericilikdə bu hüququn reallaşdırılması məsələləri ətrafı tənzim edilməlidir.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İnsan Hüquqları üzrə Ali Komissarlığı və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) sənədlərində psixi sağlamlıq hüququ universal insan hüquqlarının ayrılmaz tərkib hissəsi kimi təsbit olunmuşdur. Müasir dövrdə psixi sağlamlıq bütün dünyada ən mühüm ictimai sağlamlıq çağırışlarından biri kimi qiymətləndirilir. ÜST-ün məlumatına görə, dünyada təxminən 1 milyard insan psixi pozuntulardan əziyyət çəkir, hər il 3 milyona yaxın insan alkoqoldan sui-istifadə nəticəsində həyatını itirir, 700 minə yaxın şəxs isə intihar edir. Xüsusilə pandemiya illərində bu göstəricilərin daha da artması psixi sağlamlıq sahəsində global tədbirlərin və milli strategiyaların gücləndirilməsinə zəruri etmişdir.

"Psixiatriya yardımı haqqında" qanunun 42-ci maddəsinə əsasən, psixiatriya yardımı göstərilən şəxslərin hüquqlarına əməl olunmasına nəzarət funksiyası Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkilə (ombudsmana) həvalə edilmişdir.

Ombudsman təsisatı bu mandat çərçivəsində psixiatriya müəssisələrinə və reabilitasiya mərkəzlərinə mütəmadi başçılıqla həyata keçirir, həmin müəssisələrdə saxlanılan şəxslərin beynəlxalq insan hüquqları standartlarına uyğunlaşdırılması istiqamətində təkliflər hazırlayır. Belə müəssisələrdə mülkiyə alan şəxslərin könüllü şəkildə oradan ayrılma bilmədikləri nəzərə alınaraq, onların hüquqlarının müdafiəsi ombudsmanın fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindən biri kimi müəyyən edilmişdir.

2024-cü ilin sonunda ombudsman tərəfindən "Psixi sağlamlıq və insan hüquqları" üzrə İşçi Qrup yaradılmışdır. Qrupun tərkibinə Milli Məclisin deputatları, ali təh-

sil müəssisələrinin rəhbərləri, beynəlxalq və dövlət qurumlarının nümayəndələri, vətəndaş cəmiyyəti təmsilçiləri və psixi sağlamlıq sahəsində ekspertlər daxildir. İşçi Qrupun əsas məqsədi dövlət qurumları, mütəxəssislər və ictimaiyyət arasında əməkdaşlıq platforması yaratmaq, psixi sağlamlıq sahəsində hüquqi və institusional mexanizmləri təkmilləşdirməkdən ibarətdir.

İşçi Qrupun katibliyi tərəfindən ölkədə psixi sağlamlıqla bağlı ictimai rəyin öyrənilməsi məqsədilə sorğular və sosial media monitorinqləri həyata keçirilir. Monitorinq nəticələri göstərir ki, cəmiyyətin bir hissəsi hələ də psixi pozuntularla bağlı stereotiplərin təsiri altındadır, bir çox insan "damğalanmaq" qorxusundan peşəkar psixoloji və ya psixiatriya yardımına müraciət etməkdən çəkinir. Bu isə psixi sağlamlıq sahəsində maarifləndirmə işlərinin daha da gücləndirilməsinin vacibliyini nümayiş etdirir.

Aparılmış monitorinqlər nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, bəzi reabilitasiya müəssisələrində tibbi təhsili olmayan şəxslərin fəaliyyət göstərməsi, fərdi reabilitasiya proqramlarının qeyri-peşəkar hazırlanması və pasiyentlərin məxfiliyinin pozulması kimi hallara rast gəlinir. Xüsusilə reabilitasiya prosesində olan şəxslərin foto və videomateriallarının reklam məqsədilə sosial şəbəkələrdə paylaşılması onların şəxsi toxunulmazlıq və ləyaqət hüquqlarının pozulması deməkdir. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 32-ci maddəsinə, həmçinin "Psixiatriya yardımı haqqında" və "Narkoloji xidmət və nəzarət haqqında" qanunlara əsasən, pasiyentlərin razılığı olmadan onların şəxsi məlumatlarının və görüntülərinin yayılması qəti şəkildə qadağandır. Bu tədbirlər həmçinin BMT-nin "Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında" Konvensiyasının 22-ci maddəsində və Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasının 8-ci maddəsində təsbit edilmiş şəxsi həyatın toxunulmazlığı və ləyaqətli rəftar prinsiplərinə tam uyğundur.

Qeyd edək ki, reabilitasiya mərkəzlərində və psixiatriya müəssisələrində mülkiyə alan şəxslərin bütün fundamental hüquqları - yaşamaq, sağlamlıq, ləyaqət və şəxsi toxunulmazlıq hüquqları tam təmin edilməlidir. Zorakılıq, laqeydlilik və alçaldıcı rəftar hallarına yol verilməməli, bu müəssisələrin fəaliyyəti şəffaflıq və etik prinsiplər üzərində qurulmalıdır.

Ümumdünya Psixi Sağlamlıq Günü'nün 2025-ci il üçün müəyyən olunan mövzusu - "Fövqəladə hallar və böhranlar zamanı psixi sağlamlıq xidmətlərinə çıxış" son dərəcə aktualdır. Mühəribə, pandemiya və təbii fəlakətlərin psixoloji nəticələri insanların həyat keyfiyyətinə uzunmüddətli təsir göstərir. Azərbaycan xalqı Birinci və İkinci Qarabağ müharibələrinin ağır nəticələrini yaşamış, minlərlə vətəndaşımız itkilər, köçkünlük və travmalarla üzləşmişdir. Bu baxımdan Ombudsman təsisatı Vətən müharibəsi qazılarının və şəhid ailələrinin psixososial reabilitasiyasını daim diqqət mərkəzində saxlayır və bu istiqamətdə fəaliyyətin gücləndirilməsini vacib hesab edir.

Ümumiyyətlə, sağlamlığın, o cümlədən psixi sağlamlığın qorunması insan hüquqlarının ayrılmaz hissəsidir. Bu sahədə dövlət orqanları, vətəndaş cəmiyyəti institutları və media nümayəndələri birgə fəaliyyət göstərərək psixi sağlamlıq hüquqlarının təmininə və bu istiqamətdə ictimai şəüurun formalaşdırılmasına töhfə verməlidirlər. Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkili olaraq bütün aidiyyəti qurumları, media təmsilçilərini və vətəndaş cəmiyyətini psixi sağlamlıq hüquqlarının müdafiəsində, etik prinsiplərə riayətə və insan ləyaqətinə hörmətin qorunmasına çağırıram. Psixi sağlamlıq hüquqlarının təmin edilməsi insanın sağlam və ləyaqətli həyata qayıdışının ən mühüm təminatıdır.

Səbinə ƏLİYEVƏ,
*Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkili (ombudsman),
hüquq üzrə fəlsəfə doktoru*

Beynəlxalq konfransda Azərbaycanın insan hüquqları sahəsində təcrübəsindən bəhs olunub

Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Aparatının rəhbəri Aydın Səfərxanlı Beynəlxalq Ombudsmanlar İnstitutunun (IOI) Pakistanın Lahor şəhərində keçirilən Asiya Regional İclasında və "Ombudsman təsisatları vasitəsilə qanunun aliliyinin gücləndirilməsi" mövzusunda beynəlxalq konfransda iştirak edib.

Ombudsman Aparatından AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, konfransda "Qanunun aliliyini ölətən: Ombudsman xalqla hökumət arasında körpü kimi" mövzusunda keçirilən sessiyada çıxışı zamanı Aparat rəhbəri ombudsman və milli insan hüquqları təsisatlarının qanunun aliliyinin təşviqində mühüm rol oynadığını bildirdi. Azərbaycanda Ombudsman təsisatının yaradılmasının insan hüquqlarının qorunması, eləcə də ölkədə qanunun aliliyinin təmin edilməsi istiqamətində atılmış ən mühüm addımlardan biri olduğu qeyd edilib.

Aparat rəhbəri Azərbaycan ombudsmanının insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi istiqamətində fəaliyyəti barədə ətraflı məlumat verib, işğəncələrə qarşı milli preventiv mexanizmlər, informasiya ölət etmək hüququnun, əlilliyi olan şəxslərin və uşaq hüquqlarının təşviqi, müdafiəsi və təmini, həmçinin bərabərlik hüququnun təmini və ayrı-seçkililiyin qarşısının alınması üzrə müstəqil monitorinq mexanizmi kimi fəaliyyət göstərdiyini diqqətə çatdırıb.

Müvəkkil beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığa əhəmiyyət verdiyini bildirdən A.Səfərxanlı Milli İnsan Hüquqları Təsisatlarının Avropa Şəbəkəsinin qanunun aliliyi hesabatına Azərbaycan ombudsmanının bu istiqamətdə həyata keçirdiyi fəaliyyətin müsbət təcrübə kimi qiymətləndirildiyi barədə danışdı.

Eyni zamanda beynəlxalq münaqişələrin beynəlxalq hüquqa, qanunun aliliyinə hörmət prinsiplərinə əsasən həll edilməli olduğu halda, ölkəmizin də uzun illər ərzində ədalətsizliklərə və iktili standartlara məruz qaldığı, torpaqlarımızın işğal olunduğu, bir milyondan çox insanın fundamental hüquqlarının pozulduğu diqqətə çatdırılıb. Vətən müharibəsi nəticəsində Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini təmin etdiyi, bir milyondan çox insanın pozulmuş hüquqlarının bərpa etdiyi və eyni zamanda beynəlxalq təşkilatların müvafiq qərarlarının icrasını təmin etdiyi, hazırda regionda sülhün təmin olunması istiqamətində mühüm addımların atıldığı qeyd edilib.

Aparat rəhbəri ombudsman tərəfindən İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı və postmühəribə dövründə işğaldan azad olunan ərazilərimizdə faktarəşdirci missiyaların həyata keçirildiyini, həmin missiyaların yekunlarına dair hesabatların hazırlanaraq beynəlxalq təşkilatlara və xarici ölkələrin ombudsman və milli insan hüquqları təsisatlarına ünvanlandığını qeyd edib.

Biz hər zaman Azərbaycan elmini, onun ayrı-ayrı sahələrini öz fəaliyyətləri ilə daha da zənginləşdirən qadınlarımızın adlarını böyük qürur hissi ilə çəkirik. Xalqın milli sərvəti hesab olunan belə ziyalı qadınlar arasında görkəmli şərqşünas alim, pedaqoq və ictimai xadim Aida İmanquliyevanın öz yeri var. Azərbaycan elmini Şərq dünyasında tanıdan böyük ziyalı, ədəbi fikir tariximizin istedadlı nümayəndəsi Aida xanım İmanquliyeva şəxsiyyətinə ehtiram oyaadan başlıca amil onun daxili dünyasının gözəlliyi, mənəvi zənginliyi olmuşdur.

O, daxilən də, zahirən də gözəl idi. Bu daxili gözəlliyi, necibliyi ona verən isə doğulub tərbiyə aldığı ailə, böyüdüüyü mühit idi. Orta məktəbi qızıl medalla, universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirib şərqşünas olan Aida xanım ilk müsəlman qadın şərqşünas alim kimi bütün Şərq dünyasında tanınmışdır.

Aida xanım vətənpərvər ziyalı kimi qələmə aldığı hər bir əsərində özünün vətəndaş mövqeyindən çıxış edir, vətəninə, xalqına müqəddəs münasibətini sübut edirdi. Onun hər bir əsəri böyük cəsarətlə insanları daxili azadlığa, mənəvi kamilliyə səsləyir.

Zərif çiyinlərinə belə ağır bir yük götürmüş Aida xanım bütün elmi yaradıcılığı boyu yalnız öz ağlının gücünə arxalanıb, pillə-pillə, addım-addım ucalmışdır. Novator alimin istər tədqiqat əsərləri, istər tərcümələri ədəbiyyat xəzinəmizin parlaq nümunələridir. Həmcindən asılı olmayaraq, bütün yaradıcılıq nümunələri, hətta elmi konfrans və simpoziumlardakı dərindən mənəvi və dolğun məzmunlu çıxışları onun böyük söz sahibi və kamil şəxsiyyət olduğunu bir daha təsdiq edirdi.

Bu gün ölkəmizdə mədəni, linqvistik, etnik rəngarəngliyin qorunmasına yönəldilən və uğurla həyata keçirilən dövlət siyasəti multikulturalizim sahəsində əsrlərdən bəri toplanmış böyük təcrübənin xüsusi qayğı ilə əhatə olunmasını, zənginləşdirilməsini, cəmiyyətdə bu istiqamətdə qazanılmış unikal nailiyyətlərin beynəlxalq aləmdə təbliğinin gücləndirilməsini zəruri edir. Onun elmi əsərləri şərqşünaslıq tariximizin inciləri hesab olunur. Aida xanım İmanquliyevanın Elmlər Akademiyasının Şərqşünaslıq İnstitutuna rəhbərlik etdiyi dövrdə yüzlərlə kitab və monoqrafiya, tərcümə və elmi məqalə toplusu nəşr olunmuşdur. O, ərəb-Azərbaycan ədəbi-mədəni əlaqələrinin inkişafında böyük xidmət göstərmiş, yaradıcı fəaliyyətinin hər bir istiqaməti ilə qədim Şərqə tükənməz sevgisini sübut etmişdir. Məhz bu baxımdan Aida İmanquliyevanın yaradıcılığı çox dəyərlidir. Digər tərəfdən Aida İmanquliyevanın araşdırmaları gender stereotiplərinin, qadına qarşı diskriminasiya hallarının qarşısının alınması, ailədə və cəmiyyətdə qadın hüquqlarının qorunması istiqamətində tədqiqatlar aaramaq üçün qiymətli bir vəsaitdir. O, qadın hüququ, qadın azadlığı, cəmiyyətdə kişi-qadın bərabərliyi məsələlərinə toxunur, Şərq və Qərbdə mötəzad paralellər aparmaqla qadının moruz qaldığı mənəvi-ideoloji problemlərin həllini təhlil edirdi.

Aida İmanquliyeva elmi-təşkilati fəaliyyətində yüksəkixtisaslı ərəbşünas kadrların hazırlanmasını diqqət mərkəzində saxlayıb. Akademik Ziya Bünyadov görkəmli şərqşünas elmi-pedaqoqi fəaliyyətinin bu cəhətinə xüsusi vurğulayıb. O qeyd edirdi ki, Aida xanım həmişə dərindən elmi biliyini gənc alim və aspirantlarla bölüşür, əlindən gələni köməyi onlardan ösürməkdə idi. Onu tanıyanlar Aida xanımın böyük zəhmətkəş və özünə qatır həddindən ziyadə tələbkər bir alim olduğunu yaxşı bilirdilər. AMEA-nın müxbir üzvü,

Ürəklərdə əbədi yaşayan ziyalı, nəcib insan

fəlsəfə elmləri doktoru Zakir Məmmədov vaxtilə öz tələbə yoldaşı haqqında bu fikirləri bildirmişdir ki, Aida İmanquliyeva tədqiqatında ana yurtdan mühacirət edən, əksəriyyəti Amerikada məskunlaşan, öz dilini, mədəniyyətini qorumağa və təbliğ etməyə çalışan ərəb ziyalıların həyatını, fəaliyyətini işıqlandırır: "Ərəb xalqının ödəvkrü ictimai-siyasi cəhətdən ağır məhrumiyyətlərə məruz qalmasını, cəhəldən yaranmış faciələri və itkiləri ürək ağrısı ilə qələmə alan bu ziyalıların fəaliyyəti onun 3 monoqrafiyası ilə, məqalələrində dolğun şəkildə öz ifadəsini tapmışdır".

O, çoxsaylı elmi əsərlərində (3 monoqrafiya, 70-dən çox elmi məqalədə) Şərq və Qərb ədəbi-mədəni əlaqələri, ərəb ədəbiyyatında mövcud olan mühacir (məhcər) ədəbiyyatının inkişaf tarixi, ədəbi prosesdə baş verən janr, forma, metod təkamülünü analitik təfəkkür prizmasından keçirərək təhlil edib. Aida xanım tədqiqatları davam etdirərək dünya ərəbşünaslığında ilk dəfə olaraq ərəb-Amerika, Qərbi Avropa və rus ədəbi əlaqələrinə toxunur, dünya ədəbiyyatının müxtəlif ədəbi cərəyan və üslublarının yeni ərəb ədəbiyyatına təsirini müəyyənləşdirir. O, aktiv bir vətəndaş-alim, elmi ictimaiyyətin hörmətini qazanmış nüfuzlu elm xadimi idi. Keçmiş SSRİ-də Ümumittifaq Şərqşünaslar Cəmiyyəti Rəyasət Heyətinin, Şərq ədəbiyyatlarını tədqiqi üzrə Ümumittifaq Koordinasiya Şurasının üzvü idi. Azərbaycan şərqşünaslar məktəbinin nümayəndəsi kimi, Moskvada, Kiyevdə, Sankt-Peterburqda, Poltavada, Hamburqda, Düşənbədə, Tbilisidə və başqa şəhərlərdə keçirilən elmi konqresslərdə, simpoziumlarda, sessiyalarda məruzələrdə iştirak edirdi.

Aida İmanquliyevanın elmi yaradıcılığı ilə yaxından tanış olduqda onun Qərb-Şərq mədəniyyətlərini, ümumiyyətlə, dünyada mövcud olan fəlsəfi, ədəbi, ictimai-siyasi fikir sistemlərini, ideya axınlarını, onların mənşə və mahiyyətini, təbii seviyyələrini çox dərinlən bildiyi məlum olur. Alimin elmi fəaliyyətinə və ərəb xalqları ilə, Şərq-Qərb elmi əlaqələrinin genişlənməsi, həmçinin digər mədəni əlaqələrin inkişafı yolundakı fəaliyyətinə dövrünün ən məşhur alimləri Ziya Bünyadov, İosif Bradinski, Anna Dolina, Valeriya Kripçenko, Rüstəm Əliyev kimi dün-

yaşöhrətli şərqşünaslar yüksək qiymət vermişlər.

Aida İmanquliyeva elmin zirvəsini fəth edincə uzun və şərəfli bir yol keçmişdir. Mənsub olduğu nəslin nüfuzundan əsla istifadə etməyərək bu yolu öz əməyi ilə qət etmişdi. Bu gün onun şərqşünaslıq elmi üçün yetişdirdiyi onlarca tələbəsi və sayəsiz-hesabsız xeyirxah əməlləri yadigar qalır. Ərəb məhcər ədəbiyyatının, bu ədəbiyyatın Cübran Xəlil Cübran, Mixail Nuaymə, Əmin ər-Reyhani, İlyə Əbu Mazi kimi görkəmli nümayəndələrinin həyat və yaradıcılığına həsr etdiyi tədqiqatlar öz orijinallığını, zənginliyini, nəzəri dərinliyini, konseptuallığını daim qoruyub saxlayan, buna görə də mütəxəssislərin tövsiyəsi kitablarına çevrilmiş əsərlərdir. Cəsarətlə demək olar ki, Aida xanım bu gün ərəb məhcər ədəbiyyatının beynəlxalq miqyasda ən görkəmli, ən sanbalı tədqiqatçısıdır. Bunu nəinki Azərbaycan və əski sovet ərəbşünasları, hətta Avropa şərqşünasları və ərəblərin özləri belə etiraf edirlər.

Məhcər ədəbiyyatının əsas xüsusiyyətləri, onun çoxəsrlik zəngin ərəb ədəbiyyatı ilə oxşar və fərqli cəhətləri, Qərb və rus ədəbiyyatları ilə əlaqələri, bütövlükdə ərəb ədəbiyyatına gətirdiyi yeniliklər, müasir ərəb ədəbiyyatı üçün açdığı üfurlar və digər ümdə məsələlər Şərq-Qərb sintezində öz doğru-düzgün elmi həllini məhz Aida İmanquliyevanın çoxsaylı fundamental tədqiqatlarında tapmış, onun gəldiyi nəticələr beynəlxalq elmi ictimaiyyət tərəfindən yüksək qiymətləndirilərkə nüfuzlu elmi fikirlər kimi qəbul edilmişdir.

Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə də xatirələrində Aida İmanquliyevanın elmi fəaliyyətini yüksək qiymətləndirir: "Mən Aida xanımla əsərləri vasitəsilə tanış olmuşam. Onun yaradıcılıq yolunu səhifələyərək gözümüzün önündə sistemli, problemin məntiqi konturlarını aydın sezan, elmi təfəkkürü ilə bədi təfəkkürü harmoniya təşkil edən mədəni-intellektual qadın obrazı canlanır. Bu yüksək intellektə, mənəvi-əxlaqi kamilliyə malik, erudisiyalı, yaradıcı Azərbaycan xanımı həm də məniyyəyat simvolu idi. Daxili aləminin zənginliyi, zəkasının itiliyi və zahiri gözəlliyi tam harmoniya təşkil edirdi".

Xalq yazıçısı Elçinin Aida xanım haqqında söylədiyi fikirlər öz müdrikliyi

ilə seçilir: "Elo insanlar var ki, haqq dünyasına köçərək elə bil hərarətlərini, təbəssümlərini, qayğılarını bu dünyada qoyub gedirlər, bəlkə də o hərarəti, təbəssümü, o qayğını, sadəcə olaraq, özləri ilə apara bilmirlər, çünki yaxınlarını, əzizlərini bu dünyada qoyub gediblər və heç olmasa yaxınları, əzizləri o hərarətdən azacıq da olsa, qızınınsınlar, o təbəssüm onların içində tamamilə boş qalmış yaralı yerə azacıq bir işıq saçsın, o qayğı yüngül bir meh kimi həmişə onların üstündən ötsün. Mənə elə gəlir ki, Aida İmanquliyeva da haqq dünyasına vaxtsiz köçüb getmiş o insanlardan biri idi və mən başa düşürəm, olsun ki, bu hissiyyatda bir mistika var, amma mistika nədir - hissiyyatın ifadəsi deyilmi?"

Tanınmış alim Vəsim Məmmədliyəv isə onun zəngin elmi fəaliyyəti ilə yanaşı, insani keyfiyyətlərini önə çəkərək qeyd edirdi: "Aida xanım gözəl həyat yoldaşı, mehriban ana, qayğıkeş nənə, vəfalı dost, olduqca zərif bir qadın idi. Yüksək vəzifələr, elmi titullar, ictimai həyatda fəallıq onu bu ümdə insani keyfiyyətlərdən əsla məhrum edə bilməmişdi. Allah-təala Aidanı xoş saatında yaratmış, bir qadın kimi ona hər bir gözəlliyi vermişdi. Şahənə gözəllik, qədd-qamət, zəriflik, yüksək zəka, əməksevərlik, mehribanlıq, qayğıkeşlik, həssaslıq, dostcanlılıq, səmimiyyət, həlimlik, şirin dil, əlaqəçilik, yüksək əxlaq - bəlkə də, bizim ailəmizin və başımızın tacı olub. O, bizim ürəyimizin məlhəmi olub. Onun yoxluğu zaman kəsiyində həsrəti azaaltmış. Çünki Anaya olan həsrəti heç bir zaman azalda bilməz. Yaxşı dostla olan həsrəti heç bir uzun zaman azalda bilməz. Səvimli insana olan həsrəti ən böyük zaman azalda bilməz". Mehriban xanım Əliyeva isə Aida xanımın onun bir şəxsiyyət kimi yetişməsinə, kamilləşməsinə rolundan bəhs edərək, bildirir: "Məsuliyyət hissi, hər bir işin əvvəlcədən maksimum nəticə əldə etməyə çalışmaq, özünə tələbkər və intizamlı münasibəti mənə anam - nəcib, parlaq, prinsipial, istedadlı, məğrur, son dərəcə gözəl bir xanım olan Aida İmanquliyeva aşılıb. Hər bir ədalətlişizliyə qarşı barışmaz mövqedə dayanan, işinə, elmə və pedaqoqi fəaliyyətə hədsiz sədaqətli olan anam öz qısa həyatında inanılmaz zirvələri fəth etdi. O, müasir ərəb ədəbiyyatının tədqiqi sahəsində öz yeni elmi məktəbini yaratdı, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Şərqşünaslıq İnstitutunun ilk qadın direktoru oldu. Anam dünyaşöhrətli alim idi, onun əsərləri bu gün də elmi dairələrdə yüksək qiymətləndirilir. Lakin bununla yanaşı, o, hər zaman adı böyük hərfilərlə yazılan əsl Qadın olaraq qalırdı. Onun böyük sevən ürəyi, incə və səxavətli qəlbi var idi".

Onu da deməliyə ki, bu gün Aida xanımın arzu və əməlləri Nərgiz xanım Paşayevanın, xüsusilə Mehriban xanım Əliyevanın təmsalında əzmlə davam etdirilir.

Bu gün biz fəxrli dəyə bilirik ki, Aida xanım İmanquliyevanın ailə ənənələri onun nəcəbətlə övladlarının, nəvələrinin təmsalında yaşayır və nəslədən-nəslə keçərək əbədlilik qazanır.

Aida İmanquliyeva həyatın bütün sınaqlarından şərəflə çıxması məhz belə bir insan idi. Ədəbiyyatçı, şərqşünas alim, tərcüməçi, ən əsası isə xeyirxah insan. Onun həyatdan vaxtsız gedişi hamı üçün gözəllənilməz oldu, lakin zaman göstərdi ki, böyük alim və insan zamanı qabaqlayıb özünəməxsus ideyaya və onu ifadə etmək qabiliyyətinə, elmi düşüncəsinə görə yeni əsrin adamı ola bilər və yaddaşlarda əbədi yaşayır.

İlahın rektoru Nərgiz xanım Paşayeva və ölkənin birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, respublikanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyeva bu gün vətənpərvər və xeyirxah ziyalılar kimi mənsub olduqları nəslin gözəl ənənələrini yaşadaraq Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında xüsusi fəaliyyətləri ilə fərqlənirlər. Bu ailə üzvlərinin gözəl xüsusiyyətlərindən biri də onların özlərinə və ətraflarındakı insanlara ciddi tələblərlə, yüksək meyarlarla yanaşmaları, hər bir işdə peşəkarlıq nümunəsi göstərmələri, mənəvi harmoniyaya nail olmalarıdır. Aida xanımın böyük qızı Nərgiz Paşayevanın anası haqqında dediyi fikir bir övladın yaşadığı ağır itkinin acısı və bir alimin digər alimin şəxsiyyətinə verdiyi dəyərdir. Nərgiz xanım deyir: "O, (yəni Aida xanım) gördüyü kimi olmağı bacaran və olduğu kimi görünməyi bacaran insanlardan idi. Əfsuslar olsun ki, ömür vəfa etmədi və o, indi aramızda yoxdur. Əlbəttə, o, bizim ailəmizin və başımızın tacı olub. O, bizim ürəyimizin məlhəmi olub. Onun yoxluğu zaman kəsiyində həsrəti azaaltmış. Çünki Anaya olan həsrəti heç bir zaman azalda bilməz. Yaxşı dostla olan həsrəti heç bir uzun zaman azalda bilməz. Səvimli insana olan həsrəti ən böyük zaman azalda bilməz". Mehriban xanım Əliyeva isə Aida xanımın onun bir şəxsiyyət kimi yetişməsinə, kamilləşməsinə rolundan bəhs edərək, bildirir: "Məsuliyyət hissi, hər bir işin əvvəlcədən maksimum nəticə əldə etməyə çalışmaq, özünə tələbkər və intizamlı münasibəti mənə anam - nəcib, parlaq, prinsipial, istedadlı, məğrur, son dərəcə gözəl bir xanım olan Aida İmanquliyeva aşılıb. Hər bir ədalətlişizliyə qarşı barışmaz mövqedə dayanan, işinə, elmə və pedaqoqi fəaliyyətə hədsiz sədaqətli olan anam öz qısa həyatında inanılmaz zirvələri fəth etdi. O, müasir ərəb ədəbiyyatının tədqiqi sahəsində öz yeni elmi məktəbini yaratdı, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Şərqşünaslıq İnstitutunun ilk qadın direktoru oldu. Anam dünyaşöhrətli alim idi, onun əsərləri bu gün də elmi dairələrdə yüksək qiymətləndirilir. Lakin bununla yanaşı, o, hər zaman adı böyük hərfilərlə yazılan əsl Qadın olaraq qalırdı. Onun böyük sevən ürəyi, incə və səxavətli qəlbi var idi".

Onu da deməliyə ki, bu gün Aida xanımın arzu və əməlləri Nərgiz xanım Paşayevanın, xüsusilə Mehriban xanım Əliyevanın təmsalında əzmlə davam etdirilir. Bu gün biz fəxrli dəyə bilirik ki, Aida xanım İmanquliyevanın ailə ənənələri onun nəcəbətlə övladlarının, nəvələrinin təmsalında yaşayır və nəslədən-nəslə keçərək əbədlilik qazanır.

Aida İmanquliyeva həyatın bütün sınaqlarından şərəflə çıxması məhz belə bir insan idi. Ədəbiyyatçı, şərqşünas alim, tərcüməçi, ən əsası isə xeyirxah insan. Onun həyatdan vaxtsız gedişi hamı üçün gözəllənilməz oldu, lakin zaman göstərdi ki, böyük alim və insan zamanı qabaqlayıb özünəməxsus ideyaya və onu ifadə etmək qabiliyyətinə, elmi düşüncəsinə görə yeni əsrin adamı ola bilər və yaddaşlarda əbədi yaşayır.

Hicran HÜSEYNOVA,
Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri, professor

TÜRKSOY-la əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub

Mədəniyyət Nazirliyi ilə Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Təşkilatı - TÜRKSOY arasında görüş keçirilib.

Nazirlikdən AZƏRTAC-a bildirilib ki, görüşdə Azərbaycan Qəbələ şəhərində keçirilmiş Türk Dövlətləri Təşkilatının Dövlət Başçıları Şurasının XII Zirvə Görüşündə müəyyənləşdirilən yeni vəzifələrin və qarşıya qoyulan tapşırıqların icrası ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Mədəniyyət naziri Adil Kərimli TÜRKSOY-la əməkdaşlığa xüsusi önəm verdiklərini, bu əməkdaşlığın ildən-ildə genişlənərək yeni məzmun qazandığını qeyd edib. Nazir türk dünyasının zəngin mədəni irsinin qorunması və təbliği istiqamətində həyata keçirilən ortaq layihələrin əhəmiyyətini vurğulayıb.

TÜRKSOY-un baş katibi Sultan Raev Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyi ilə əməkdaşlıqdan məmnunluğunu bildirib, əlaqələrin möhkəmlənməsində göstərilən dəstəyə görə Prezident İlham Əliyevə dərin minnətdarlığını ifadə edib.

Görüş zamanı TÜRKSOY-da Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin yeni təyin olunan nümayəndəsi Vüqar Məmmədov baş katibə təqdim edilib. Qeyd olunub ki, o, yaxın günlərdə vəzifəsinin icrasına başlayacaqdı.

Tərəflər təşkilatın cari il üzrə fəaliyyət istiqamətləri barədə fikir mübadiləsi aparıb, birgə layihələrin icrasında qarşılıqlı əməkdaşlığın əhəmiyyətini vurğulayıblar.

"Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə 100" elektron məlumat bazası yaradılıb

Bu il Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, Xalq şairi, dramaturq, ədəbiyyatşünas, pedaqoq və ictimai xadim, Dövlət mükafatları laureatı, akademik Bəxtiyar Vahabzadənin anadan olmasının 100 ili tamam olur. Bu münasibətlə Cəfər Cəbrəlli adına Respublika Gənclər Kitabxanasında elektron məlumat bazası yaradılıb.

Kitabxanadan AZƏRTAC-a bildirilib ki, elektron məlumat bazasında bir sıra rəsmi sənədlərin tam mətni, şairin zəngin həyat və yaradıcılığı, layiq görüldüyü fəxri adlar haqqında məlumat, elm, mədəniyyət, ədəbiyyat, mətbuat sahəsinin nümayəndələrinin, ictimai-siyasi xadimlərin onun haqqında söylədikləri dəyərli fikirlər yer alıb.

"Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə 100" adlı bazada akademik Nizami Cəfərovun "Bəxtiyar Vahabzadə yad millətin şairi", türkoloq, filologiya elmləri doktoru Nizami Məmmədovun Tağısoy "Bəxtiyar Vahabzadə poeziyasında idrakla intellektin vəhdəti" kimi məqalələrin tam mətni ilə yanaşı, şairin sözlərinə yazılmış bəstələrin, notların siyahıları, "Bəxtiyar Vahabzadə simpoziumu", "Bəxtiyar Vahabzadənin gündəliyindən", "Tərcümələr", "Dissertasiya və avtoreferatlar", "Virtual sərgi", "Foto və video qalereya", "Xatirəsinin gələcəkdəki" kimi bölmələr də mövcuddur.

Bundan əlavə, kitabxana əməkdaşları tərəfindən hazırlanan elektron məlumat bazasında şairin müəllifi, redaktoru, rəyçisi olduğu və onun haqqında qələmə alınan kitablar, dövrü mətbuat nümunələri sərgilənir.

"Euronews" kanalı Azərbaycanın İsmayılı rayonuна reportaj həsr edib

"Explore Azerbaijan" rubrikasının növbəti buraxılışında "Euronews" kanalı Azərbaycanın İsmayılı rayonunun orijinal kənd kimliyinə xələl gətirmədən yeni sakinləri və sənətsevərləri qəbul etməklə özünü necə yenidən monaləndirdiyi barədə təqat yayımlayıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, kanalın müxbiri Anka Ulea həyatın sadə sevinclərini və sakitliyini kəşf etmək üçün İsmayılıya səfər edib.

"Ləzzətli yeməklər və şərab, möhtəşəm təbiət və... sakitlik", - deyən jurnalist tamaşaçıları Azərbaycandan kənd bölgələrini kəşf etməyə dəvət edib. Sütətdə vurğulan ki, Avropada insanların çoxu sürətli tempdə

yaşayan şəhərlərdədir, halbuki bu səfərdə tamaşaçılara tələsmədən kənd həyatının dadını çıxarmaq təklif olunur. Televiziya səyahəti vaxtilə Qafqazın sonuncu kolxozu olan İvanovka kəndindən başlayır. Bu gün İvanovka kollektiv təsərrüfatının bəzi ənənələrini qoruyub saxlayan aqropark kimi fəaliyyət göstərir. Kəndin maraqlı tarixi var və bu tarixlə molokanların

Mədəniyyət Mərkəzində tanış olmaq mümkündür. Burada dini inanclarına görə Qafqaza sürgün edilmiş rus xristianlarının həyatını əks etdirən eksponatlar nümayiş olunur. İvanovka 1847-ci ildə salınıb və icma bu günədək özünəməxsus ruhunu qoruyub saxlayır.

"Muzeyimizdə iki mindən çox eksponat var. Biz İvanovkanın tarixi

ni yaşatmaqla yanaşı, kolleksiyamı ədədlərimizin həyat tərzini əks etdirən yeni eksponatlarla zənginləşdirməyə çalışırıq", - deyən mərkəzin direktoru Nadejda Jabina bildirib.

Lakin süjetdə qeyd olunur ki, İvanovka yalnız keçmişlə yaşayır. Mədəniyyət Mərkəzinin konsert zalında yaradıcılıq tədbirləri keçirilir. Yenilənmiş "Damir Art House"da Bakidan

gələn gənc rəssamlar sakit və ilhamverici mühitdə yaradıcılıqla məşğul olurlar. Kəndə yeni sakinlər köçür, qonaq evləri və kafelər açılır.

"Kənd populyarlaşır. İnsanlar buraya sakitlik və təbii, üzvi qidalara üçün gəlirlər", - deyən turizm obyektlərindən birinin sahibi Hassan Nık-nafis qeyd edib. Süjetin növbəti hissəsində üçüncü nəsəl arıçı Andrey

Antifeyevin fəaliyyəti təqdim olunur. Onun istehsal etdiyi bal beynəlxalq müsabiqələrdə mükafatlar qazanıb. Müxbirin sözlərinə görə, bu uğurun sirri ərillərin tozlandığı zəngin bitki örtüyündə və mobil pətkəldədir. Andrey həm də turistlər üçün turlar və dequstasiyalar təşkil edir. Bu dəfə o, may və ərkon yay balı təqdim edib və Anka Ulea onların rəng, ətir və dad fərqi şəxson yoxlayıb.

İsmayılıda aqroturizmin inkişaf etdiyini vurğulayan jurnalist daha sonra Çabiant çaxır zavoduna baş çəkib. O qeyd edib ki, sentyabr məhsul üçün gəlirli vaxtdır. "Bu dövrdə qonaqlar üzüm yığımı və əzmə prosesində iştirak edirlər. Bu, is-

tehsalçı və istehlakçı bir araya gətirən maraqlı və əyləncəli hadisədir", - deyən o bildirib və üzüm salxımlarını şəxson yığmağa qoşulub.

İtalyan şərabçı Marko Katalani isə Şirvan vadisinin unikal mikroiqlimində özünəməxsus şərabçılıq fəlsəfəsi formalaşdırıldığını deyib: "Məqsədimiz bilik və təcrübədən yararlanaraq, onları Azərbaycanda təbii etmək. Ənənələr, mənzərə və insanlar üzümçülüüyün böyük potensialını üzə çıxarmağa imkan yaradır".

Anka Ulea səfərin sonunda bildirib: "Burada "fermadan süfrəyə" anlaşıq həyat tərzidir. Bu ləzzətli səyahət mənə İvanovka və İsmayılıda tələsmədən yaşamağın zövqünü öyrətdi".

İŞİMİZ, GÜZƏRANIMIZ

Azərbaycan və Küveyt arasında iqtisadi tərəfdaşlığın genişləndirilməsi barədə müzakirələr aparılıb

Küveyt Dövlətinə işgüzar səfər çərçivəsində Azərbaycan və Küveyt arasında iqtisadi, investisiya və ticarət əlaqələrinin dərinləşdirilməsi, biznes dairələri arasında tərəfdaşlığın genişləndirilməsi barədə müzakirələr aparılıb.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov Küveyt Dövlətinin maliyyə naziri, elektrik enerjisi, su və bərpaolunan enerji naziri, eyni zamanda iqtisadi məsələlər və sərmayə üzrə dövlət naziri vəzifələrini icra edən və Küveyt İnvestisiya Qurumunun Direktorlar Şurasının sədri Subaib Abdul Əziz Abdul Muhsen Al-Muxaizim ilə görüşüb.

Görüşdə iki ölkə arasında iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsinə, ticarət və sərmayə sahələrində əməkdaşlıq potensialını tam reallaşdırmaq üçün əlverişli imkanlar dəyərləndirilib. Bildirilib ki, Azərbaycan Körfəz ölkələri, o cümlədən Küveytlə iqtisadi-ticarət əlaqələrinin dərinləşdirilməsinə və yeni əməkdaşlıq mexanizmlərinin yaradılmasına böyük önəm verir. Ənənəvi və bərpaolunan enerji, ticarət, kond təsərrüfatı, turizm, neqliyyat və tranzit sektorlarında işbirliyi imkanları qeyd edilib.

Azərbaycanın investorlar üçün təqdim etdiyi hüquqi təminatlar və əlverişli biznes mühiti barədə məlumat verilib. Qarşılıqlı investisiyaların təşviqi və prioritet layihələr üzrə birgə fəaliyyət perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov Küveyt Dövlətinə işgüzar səfəri çərçivəsində Küveyt Ticarət və Sənaye Palatasının baş direktoru Rabah Abdulrahman Al-Rabah ilə görüş keçirib.

Görüşdə ticarət dövryyəsinin və qarşılıqlı investisiyaların artırılması, biznes dairələri arasında dialoqun təşviqi barədə müzakirələr aparılıb, or-

taq təşəbbüslərin təşviqinin vacibliyi vurğulanıb. Bildirilib ki, hazırda Azərbaycanda Küveyt sərmayəli şirkətlər sənaye, tikinti, ticarət, xidmət və digər sahələrdə uğurla fəaliyyət göstərir və bu, ölkələrimiz arasında iqtisadi əməkdaşlığın real nəticələrindəndir.

Görüşdə iqtisadi əlaqələrin gündəliyinin genişləndirilməsinin, enerji, sənaye zonaları və birgə istehsal üzrə əməkdaşlığın əhəmiyyəti vurğulanıb, qarşılıqlı maraq doğuran yeni əməkdaşlıq istiqamətləri üzrə fikir mübadiləsi aparılıb.

Küveyt Ticarət və Sənaye Palatası (KCCI) və İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyinin - AZPROMO-nun birgə təşkilatçılığı ilə Küveyt şəhərində iki ölkənin özəl və dövlət qurumlarının iştirakı ilə Küveyt-Azərbaycan "dəyirmi masa"sı keçirilib.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov Azərbaycan və Küveyt arasında iqtisadi sahədə birgə fəaliyyətin səmərəliliyinin artırılması imkanlarından bəhs edib. Bildirilib ki, Azərbaycan və Küveyt iş adamları arasında əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi ölkələrimizin iqtisadi potensialının daha səmərəli reallaşdırılmasına töhfə verəcək.

Tədbirdə enerji, sənaye, kond təsərrüfatı, neqliyyat, logistika, turizm kimi prioritet sahələrdə əməkdaşlığın təşviqinə dair müxtəlif mexanizmlər nəzərdən keçirilib.

AZPROMO-nun icraçı direktoru Yusif Abdullayev, KCCI-nın baş direktorunun müavini Emad Al-Zeyd ölkələrimiz arasında iqtisadi əməkdaşlıq imkanları barədə məlumat veriblər.

Tədbirdə iştirak edən Azərbaycan şirkətlərinin nümayəndələri fəaliyyətləri haqqında məlumat veriblər, hər iki tərəfin işgüzar dairələri arasında fikir mübadiləsi aparılıb.

Qaranlıq səmada parlayan türk ulduzu

Hazırda dünya üzrə global səviyyədə gərgin siyasi, iqtisadi və hərbi qarşıdurmalar var və bu proses getdikcə daha amansız xarakter alır. Bununla yanaşı, qütbləşmənin və hərbi-siyasi gərginliyin coğrafiyası genişlənir. Belə olan halda hər bir dövlət bu proseslərdə öz yerini müəyyənləşdirməyə çalışır. Prezident İlham Əliyev əbəz yera demir: "Yerimiz türk dünyasıdır".

Uzun illər Türkiyə istisna olmaqla türk dövlətləri müstəqilliklərini itirmişlər. Azərbaycan, Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızıstan və Türkmənistan əvvəlcə rus imperiyasının, sonra da onun başqa siyasi forması olan sovetlər birliyinin tərkibində olmuşlar. Hətta sovetlər birliyi dağıldan sonra da yeni Rusiya bu ölkələri özünün "arxa bağca"ı hesab etmişdir. Lakin türk dünyasında olan milli həmrəylik ideyalarını artıq boğmaq mümkün deyildi, türk xalqları uzun illər tarixin bir dönməndə olduğu möhtəşəm qüdrətini geri qaytarmaq istəyirdi.

Amma türk dünyasının birləşməsinə ilk qarşı çıxanlara da vardı - Rusiya və İran. Bu məsələ indiyə qədər hər iki ölkənin xarici siyasətində əsas istiqamətlərdən biri olaraq qalır. Lakin heç bir qüvvə tarixin yaratdığı yeni fürsətin qarşısını ala bilməz. Dünya bir neçə ildir Türk Dövlətləri Təşkilatına daxil olan ölkələrin siyasi, iqtisadi, maliyyə və mədəni əlaqələrinin genişləndiyinə şahidlik edir. Tezliklə bu ölkələr arasında hərbi əməkdaşlıq sahəsində də sıx əməkdaşlıq quruculuğunu görəcəyik.

Türk dünyasının birləşməsi istiqamətində ilk uğurlu addımları Ulu Öndər Heydər Əliyev atmışdır. Ümummilli Liderin sovetlər birliyinə daxil olan türk dövlətlərinin rəhbərləri ilə yaxşı münasibətləri olmuş və onlar da Heydər Əliyevə böyük hörmət və ehtiram bəsləmişlər. Sonrakı proseslər göstərdi ki, bu, uzadıqgören və siyasi cəhətdən özünü doğrultan siyasi bir gediş imiş.

Elə həmin səbəbdən Prezident İlham Əliyev bu siyasəti daha inamlı davam etdirərək türk dünyası və Turan ideyasını gerçək bir siyasi, iqtisadi və mədəni bir gücə çevirdi. Dövlətimizin başçısı Türkiyə ilə Orta Asiyadakı türk ölkələri arasında birləşdirici lider rolunu oynadı. Türk Dövlətləri Təşkilatının binövresinin 2009-cu ildə Naxçıvan müqaviləsi ilə qoyulması bunun sübutudur. Yeni türk birliyinin təməlinin Azərbaycanda qoyulması isə o deməkdir ki, dövlətimiz qardaş ölkələrin birliyinin yaradılmasında önəmli rol oynayır.

O üzündən Prezident İlham Əliyevin türk dünyasının birliyi və təşkilatlanması üçün gördüyü işlər qardaş ölkələr tərəfindən təqdir edilir. Xüsusən Türkiyədən başqa heç bir ölkə tərəfindən müstəqil dövlət kimi tanınmayan Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin TDT sammitlərinə dəvət olunması yüksək

dəyərləndirilməlidir, hərçənd bu addımı atmaq istəyən ölkələrin Qərb tərəfindən ciddi müqavimətlə rastlaşması ehtimalı böyükdür. Buna baxmayaraq, dövlətimizin başçısı qarşılaşa biləcək riskləri heçə alaraq TDT-nin Azərbaycanı keçirilən bütün tədbirlərinə Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin liderini dəvət edir. Bu baxımdan Qəbələdə keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının Dövlət Başçıları Şurasının 12-ci

Zirvə Görüşündə iştirak edən Ersin Tatar Prezident İlham Əliyevə ölkəsinə göstərdiyi dəstəyə görə minnətdarlıq etdikdə dövlətimizin başçısının "Azərbaycan bundan sonra da Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinə dəstəyini davam etdirəcək" deməsi təbii idi. Bu, Prezident İlham Əliyevin sözünün söz olmasının növbəti təsdiqidir.

Bütün birliklər kimi, türk dünyası birliyinin möhkəmlənməsində də inteqrasiya önəmli rol oynayır. Çünki hər bir ittifaqın güclü olması bu ölkələrin siyasi, iqtisadi, maliyyə, təhlükəsizlik və hərbi baxımdan bir-birləri ilə sıx inteqrasiya olmasından asılıdır. Son dövrlər türk dövlətləri arasında güclü əlaqələrin qurulması onu göstərir ki, yaxın bir dövrdə Türk Dövlətləri Təşkilatı dünyada yeni bir güc mərkəzi kimi global səviyyədə baş verən proseslərə təsir etmək imkanına malik olacaq.

Bəs Türk Dövlətləri Təşkilatını qarşıdakı illərdə nə gözləyir? Dünya xəritəsinə diqqət yetirdikdə aydın gö-

rünür ki, türk dövlətləri coğrafi cəhətdən dünyanın mərkəzində yerləşir. Bu o deməkdir ki, türk dövlətləri Şərqlə Qərbi, Şimala Cənuba birləşdirən mühüm coğrafiyadır və tezliklə dünya ticarətinin təhlükəsizliyi və çevikliyi bu coğrafiyadan və deməli, TDT-dən asılı olacaq.

Türk dünyası maddi zənginlik və insan resursları baxımından da dünya üçün böyük əhəmiyyət daşıyır. İlk növbədə bu ölkələr zəngin neft-qaz yataqlarına sahibdir. Qazaxıstan və Özbəkistan isə həm də dünyanın ən zəngin uran yataqlarına malikdir. Bu xammal isə təkəce dağıdıcı silah yaratmaq üçün deyil, həm də enerji istehsalında əsas rol oynayır. İndi dünya "ya-

Qərbin türk dünyasına yaxınlaşması-nın göstəricisidir.

Çin türk dünyası ilə ən çox iqtisadi əlaqələr quran ölkədir. Bu ölkənin türk dünyasına maraq göstərməsinin bir səbəbi təhlükəsiz Avropa və dünya bazarına çıxış əldə etmək istəməsidir. Gələcəkdə Pakistanın, Əfqanıstanın, Tacikistanın və Gürcüstanın da Türk Dövlətləri Təşkilatına hansısa statusda qoşulması şübhəli deyildir. Ən azından o səbəb ki, bu ölkələrin iqtisadi inkişafında və logistik imkanların qazanılmasında türk dövlətləri önəmli rol oynayır. Gec və tez Ermənistanın da bu təşkilatla əməkdaşlığa can atmasının şahidi olacağıq. O ki qaldı Rusiya və İran, artıq onların türk birliyinin yaranmasının qarşısını almaq gücünün tükəndiyini görürük. Biz bunu Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) ilə bağlı Ermənistanla Azərbaycan arasında imzalanan sənədlərə müdaxilə edə bilməməsində gördük.

Və nəhayət, Prezident İlham Əliyev Qəbələdə keçirilən Zirvə görüşündə Türk Dövlətləri Təşkilatının müasir geosiyasi məkan kimi yerinə toxunaraq demişdir: "Bu gün Türk Dövlətləri Təşkilatı, sadəcə, əməkdaşlıq platforması deyil, ciddi geosiyasi mərkəzlərdən biri kimi formalaşır. Təşkilatımızı artım beynəlxalq səviyyədə nüfuzunun zərurətini artırmaq üçün, Orta tarixi və etnik köklərimiz, müştərk milli-mənəvi dəyərlərimiz bizi bir ailə kimi birləşdirir..."

Daxili siyasi və iqtisadi sabitlik, əhəmiyyətli geostrateji mövqe, müsbət demografiya və gənc əhali, neqliyyat-logistika sahəsində böyük imkanlar, təbii resurslar, habelə hərbi və hərbi-texniki sahədə artan potensial TDT-ni global arenada vacib aktora çevirir.

Sevindirici haldır ki, Türk Dövlətləri Təşkilatının rəsmi Zirvə görüşləri ilə yanaşı, qeyri-rəsmi Zirvə görüşlərinin keçirilməsi artıq ənənəyə çevrilib. Ötən il ilk dəfə Şuşada keçirilmiş qeyri-rəsmi Zirvə görüşü və bu il Budapeştdə baş tutmuş görüşümüz mühüm qərarlarla yadda qalmışdır.

Hörmətli həmkarlar, bu gün sülh və təhlükəsizlik hər bir ölkənin inkişafı üçün əsas amildir.

Təşkilatımızın təməl sənədi olan Naxçıvan Sazişində sülhün qorunması və təhlükəsizlik əsas məqsəd və vəzifələr sırasında yer alıb. Dünyanın üzləşdiyi hazırkı geosiyasi və təhlükəsizlik çağırışları fonunda ötən il Şuşada qeyri-rəsmi Zirvə görüşü zamanı qəbul edilmiş Qarabağ Bəyannaməsinə və bugünkü Zirvə görüşünün "Regional sülh və təhlükəsizlik" mövzusunda uyğun olaraq, türk dövlətlərinin vahid güc mərkəzi kimi çıxış etməsi olduqca vacibdir".

Rüstəm KAMAL,
"Azərbaycan"

Əlilliyi olan 103 min şəxsə reabilitasiya xidmətləri göstərilib

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Dövlət Tibbi-Sosial Ekspertiza və Reabilitasiya Agentliyi bu ilin yanvar-sentyabr aylarında əlilliyi olan 103 min şəxsi reabilitasiya xidmətləri ilə təmin edib.

Onlardan 57,3 mininə ambulator, 24,2 mininə stasionar və icma əsaslı, digərlərinə səyyar və onlayn formada, sosial-psixoloji, ippo-

terapiya istiqamətləri üzrə reabilitasiya xidmətləri göstərilib. Son illər agentliyin reabilitasiya müəssisələrində ənənəvi üsullarla yanaşı, qabaqcıl dünya təcrübəsinə uyğun reabilitasiya metodları (robotik, sosial-psixoloji reabilitasiya, yoqa, rəqs terapiyası, hippoterapiya və s.) də tətbiq edilir.

Habelə əlilliyi olan şəxslərə stasionar və ambulator xidmətlərlə yanaşı, icma əsaslı, telerabilitasiya, səyyar formalarda da reabilitasiya xidmətləri göstərilir.

TDT Zirvə görüşündən MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasına

Azərbaycan Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələri ilə iqtisadi sahələrdə əməkdaşlığı şaxələndirir

Azərbaycan 1993-cü il sentyabrın 24-dən əsası həmin tarixdən təxminən iki il əvvəl qoyulmuş Müstəqil Dövlətlər Birliyinin (MDB) üzvüdür. Artıq 32 ildir ölkəmiz MDB Dövlət Başçıları Şurası, Hökumət Başçıları Şurası, Xarici İşlər Nazirləri Şurası və üzv olduğu digər orqanların iclaslarında fəal iştirak edir.

Prezident İlham Əliyev Tacikistanın dövlət başçısı Emoməli Rəhmonun dəvəti ilə MDB Dövlət Başçıları Şurasının növbəti iclasında iştirak etmək üçün dünən Düşənbəyə işgüzar səfərə gəlib və hazırda həmin tədbirə qatılıb.

Azərbaycan MDB çərçivəsində Ermənistan istisna olmaqla, digər bütün üzv ölkələrlə müxtəlif sahələrdə, o cümlədən iqtisadi sahədə əməkdaşlıq edir. Ölkəmiz MDB daxilində aparılan əməkdaşlıq çərçivəsində öz milli maraqlarını rəhbər tutur.

MDB ölkələri arasında iqtisadi əlaqələr getdikcə genişlənir, idxal-ixrac əməliyyatları artır. Bu istiqamətdə Azərbaycan da həmin ölkələrlə yaxın tərəfdaşlıq edir. Məsələn, Azərbaycanın bir neçə ölkənin

timsalında da bunu aydın görmək olar. Götürək elə şimal qonşumuz Rusiyanı.

Rusiya ilə Azərbaycan arasında ticarət və energetika, sənaye və kond təsərrüfatı, logistika, neqliyyat, turizm və digər sahələrdə əməkdaşlıq genişlənir. Hər iki tərəfdən səmərəli dövlət dəstəyi ilə investisiya əlaqələri də güclənir. Təsədüfi deyil ki, bu gün Rusiya Azərbaycan üçün ən mühüm investorlardan və ən böyük ticarət tərəfdaşlarından biridir.

Xatırladaq ki, 2022-ci il fevralın 22-də Moskvada "Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında mütəfəqqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında Bəyannamə" imzalanıb. Sənəddə bildirilir ki, tərəflər iki ölkənin ticarət-iqtisadi əlaqələrinin davamlı artımının təmin edilməsi üçün vacib əhəmiyyətli olan iqtisadi əməkdaşlıq üzrə

hökumətlərarası komissiyaanın işinə hərtərəfli yardım göstərməyə davam edəcəklər. Həmçinin qarşılıqlı faydalı ticarət-iqtisadi, sərmayə və elmi-texniki əməkdaşlığı dərinləşdirmək, istehsal və elmi əməkdaşlığı, hər növ mülkiyyət forması təsərrüfat subyektləri arasında birbaşa əlaqələri keyfiyyətə yeni səviyyəyə qaldırmaq niyyətindədirlər.

Təqdirəlayiq haldır ki, bu iki ölkənin regionları arasında da əməkdaşlıq inkişaf edir. Rusiyanın Stavropol, Krasnoyarsk, Çuvaşiya, Novosibirsk, Ulyanovsk, Altay kimi vilayət və diyarlarının nümayəndələri dəfələrlə Bakıda, eləcə də digər şəhərlərimizdə olublar.

MDB üzvü olan digər bir dövlət - Belarusla da iqtisadi və ticarət əlaqələrimiz mömnunluq doğurur. Belarus Azərbaycana əsasən dəmir yolu vaqonları, kond to-

sərrüfatı texnikası, traktor və yük maşınları, ağac emalı, süd və ət məhsulları, dərmanlar ixrac edir. Ölkəmizdən isə Belarusa neft-kimya məhsulları, şorab, fındıq, meyvə, şirələr, elektrik transformatorları, parçalar ixrac olunur.

Özbəkistan, Qazaxıstan, Tacikistan, Qırğızıstan, Türkmənistan-

la da əlaqələr ildən-ilə genişlənir. Bu ölkələrlə iqtisadi əməkdaşlıq bir sıra sahələri, o cümlədən enerji sektorunu əhatə edir.

Enerjiyə söz düşmüşkən Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistanın Xəzərin dibi ilə yaradaçağı "yaşıl dəhliz"i yada salaq. Belə ki, keçən il noyabrın 13-də

məscidin tikintisinə başlayıb. Onu da deyək ki, bu ölkələrin rəhbərləri dəfələrlə Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə olublar.

Sonda ölkəmizin xarici ticarət dövryyəsinə əks etdirən son statistik rəqəmləri (2025-ci il yanvar-iyul) göstərək. Beləliklə, yeddi ayda xarici ticarət dövryyəsinin 26 faizi İtaliya, 11,7 faizi Türkiyə, 10,6 faizi Rusiya, 8,7 faizi Çin, hər biri 3,1 faiz olmaqla Almaniya və Birləşmiş Krallıq, 2,6 faizi ABŞ, 2,1 faizi Çexiya, 1,8 faizi Qazaxıstan, hər biri 1,6 faiz olmaqla Gürcüstan, Bolqarıstan və Xorvatiya, hər biri 1,5 faiz olmaqla Yunanıstan, Rumıniya və İsveçrə, 1,4 faizi Portuqaliya, 1,3 faizi Avstraliya, 1,2 faizi İran, hər biri 1,0 faiz olmaqla Ukrayna, Meksika və Cənubi Afrika Respublikası, 0,9 faizi Özbəkistan, 13,2 faizi isə digər ölkələr ilə aparılmış ticarət əməliyyatlarının payına düşmüşdür. Bu siyahıda bir sıra MDB ölkələri ilə ticarət dövryyəmizin payı aydın görünür.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"

Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi əməliyyatlarda xaricdən muzzdlu döyüşçülər cəlb etməsi ilə bağlı sənədlər məhkəmədə elan olunub

Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin həzirlənməsi və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşları Arayik Harutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Sahakyan, Davit İxanyan, David Babayan, Levon Mnatsakanyan və digərlərinin barəsində olan cinayət işləri üzrə açıq məhkəmə prosesinin baxış iclası oktyabrın 9-da davam etdirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Bakı Hərbi Məhkəməsinə hakimlər Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə, Cəmal Ramazanovdan və Anar Rzayevdən ibarət tərkibdə (ehtiyat hakim Günel Səmədova) keçirilən məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxslərin hər biri bildikləri dildə tərcüməçi, həmçinin müdafiələri üçün vəkillərlə təmin olunub.

İclasda təqsirləndirilən şəxslər, onların müdafiəçiləri, zərərçəkmiş şəxslərin bir qismi, onların hüquqi varisləri və nümayəndələri, həmçinin dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorlar iştirak ediblər.

Əvvəlcə məhkəmə prosesində hərbi əməliyyatlara cəlb edilmiş muzzdlu döyüşçülər barədə sənədlər elan olunub.

Belo ki, Azərbaycanın müxtəlif dövlət qurumlarından daxil olmuş sənədlər elan olunub, müvafiq fotosəkillər nümayiş etdirilib.

2020-ci il oktyabrın 24-nə dair sənədə əsasən, Ermənistan 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı döyüşlərdə verdiyi itkiləri kompensasiya etmək üçün Azərbaycanın işğal olunmuş suveren ərazilərində Ermənistan silahlı qüvvələrinin tərkibinə əcnəbi vətəndaşları cəlb etməyə ciddi sayılır göstərib.

Xüsusi Ermənistan hökuməti və üçüncü ölkələrdə olan erməni diaspor təşkilatları tərəfindən erməni icmasının üzvlərinə töcili surətdə Azərbaycanın həmin vaxt işğal altında olan ərazilərində gedən döyüşlərə qoşulmaq barədə çağırışlar edilib.

Habelə xarici dövlətlərdə xüsusi bilət satışı kampaniyaları təşkil olunub, toplanış məntəqələri təyin edilib. Nəticə etibarilə Azərbaycanın həmin vaxt Ermənistanın işğal altında olan suveren ərazilərində gedən hərbi əməliyyatlarda Fransadan, ABŞ-dən, Suriyadan, Rusiya Federasiyasından və digər ölkələrdən olan əcnəbi döyüşçülər iştirak edib. Hərbi əməliyyatlara "VoMA" (İrəvan şəhərində fəaliyyət göstərən hərbi təlim mərkəzi), ASALA və digər terror təşkilatları da cəlb olunublar.

Başqa bir sənədə əsasən, "VoMA" təşkilatı Ermənistanın sabiq prezidenti Serj Sarkisyan və ona yaxın şəxslərlə, eləcə də ASALA terror təşkilatının fəal üzvlərindən olan Alek Yeniqomşyan ilə yaxın dostluq əlaqələri saxlayan Vladimir Vartanov tərəfindən yaradılıb.

Təşkilatın hərbi təlimləri qış aylarında Ermənistanın Cernux və Dilican rayonlarında, yay aylarında isə Azərbaycanın vaxtilə işğal altında olmuş Kəlbəcər rayonunun Keşdək kəndi və Ermənistanın Bjni kəndindəki dağətəyi ərazilərdə təşkil olunub.

Hərbi təlimlər Ermənistan vətəndaşları Vardan Enoqyan, Samvel Qalstyan, Baqrat Beqlaryan, Artak Baqratyan, Levon Qevorqyan, Badal Safaryan, Qor Melkonyan, Qareqin Baqdyan, Spartak Hovanessyan tərəfindən keçirilib. Qrup rəhbəri Qevorq Qriqoryan,

təşkilat üzvlərinin yerləşdirilməsinə cavabdeh Edqar Arşakyan, qida məsələlərinə cavabdeh Qoş Qalstyan, ümumi təlimatçı Vaginak Vartanov (Vladimir Vartanovun oğlu) olub.

"VoMA"-nın Rusiya Federasiyasında yaşayan ermənilərlə koordinasiya işini "Yerkrapa" təşkilatının Rusiya nümayəndəliyinin fəxri üzvü, Rusiya vətəndaşı Tananyan Qayane Arturovna təşkil edib. "VoMA"-nın fəaliyyəti üçün tələb olunan maddi vəsait əsasən Rusiya Federasiyasından, eləcə də ABŞ-dən, Fransadan, Avstriyadan və Livandan göndərilən ianələr, həmçinin Ermənistandakı sahibkarların yardımı və iştirakçılarının üzlüklü ödənişləri hesabına formalaşdırılıb.

Digər sənədə qeyd edilib ki, "VoMA" təşkilatının rəhbəri Vladimir Vartanov 1965-ci ildə Yerevan şəhərində doğulub, 1992-ci ildə Ermənistanın sabiq müdafiə naziri Vazgen Sarkisyanın müşaviri olub, nasist Qaregin Nijdenin "özünümüdafiənin vacibliyi" ideologiyasını dəstəkləyir.

Qeyd edilib ki, 2020-ci il sentyabrın 27-dən başlayaraq Suqovuşan istiqamətində gedən döyüşlərdə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfdən Livan, Fransa və ABŞ vətəndaşları aktiv iştirak edib.

Xarici ölkələrdən gəlmiş "kənnüllü" dostlara "Baron Norik" loqoqları ilə tanınan Livan vətəndaşı rəhbərlik edib. Onların arasında Hakop adlı Livan vətəndaşı və eyniadlı ABŞ vətəndaşı da olub.

ASALA ilə əlaqələrə malik olan Fransa vətəndaşı Gilbet Minasyan 15 nəfər erməni əsilli Fransa vətəndaşını döyüşmək üçün həmin Azərbaycanın işğal altında olmuş suveren ərazilərinə göndərdiyini bildirib, xarici ölkə vətəndaşları Artur Oqanisyanyan (Fransa), Stefan Keşişyan (Suriya), Gevork Xaçyan (Livan), Armen Knyazyan (İspaniya), Aruşan Badasyan (ABŞ) və digərləri kənnüllü qismində Azərbaycana qarşı döyüşlərdə iştirak ediblər.

Elan olunan sənədə görə, Knyazyan Armenin Arayik Harutyunyan ilə dostluq münasibətləri olub, o, 2016-cı ildə Aprel döyüşlərində də iştirak edib.

Qeyd edək ki, Ermənistan dövlətinin, onun dövlət qurumlarının vəzifəli şəxslərinin, hərbi qüvvələrinin və qanunsuz silahlı birləşmələrin bilavasitə rəhbərliyi və iştirakı, şəfahi-yazılı qaydada verdiyi tapşırıq, göstəriş və təlimatları, maddi, texniki, şəxsi həyatla verdiyi dəstəyi, mərkəzi qaydada idarəçiliyi əsasında, eləcə də ciddi nəzarəti altında Azərbaycan ərazisində daxili və beynəlxalq hüquq normalarına zidd şəkildə, Azərbaycana hərbi təcavüz etmək məqsədilə yaradılmış, həmçinin Köçəryan Robert Sedrak, Sarkisyan Serj Azati, Manukyan Vazgen Mikaeli, Sarkisyan Vazgen Zaveni, Babayan Samvel Andraniki, Balasanyan Vitali Mikaeli, Balayan Zori Hayki, Ohanyan Seyran Muşeqi, Qaramyan Arşavir Surenoviç, Melkonyan Monte Çarlz və digərlərinin rəhbərliyi, bilavasitə və dolay iştirakları ilə Ermənistan dövləti, o cümlədən sözügedən cinayətkar birlik tərəfindən aparılan təcavüzkar müharibənin gedişində törədilmiş çoxsaylı cinayət faktlarına dair cinayət işi üzrə 15 təqsirləndirilən şəxs ittiham edilib.

Həmin şəxslər, yəni Harutyunyan Arayik Vladimiri, Qukasyan Arkadi Arşaviri, Sahakyan Bako Sahaki, İxanyan Davit Rubeni, Manukyan David Azatini, Babayan David Klimi, Mnatsakanyan Levon Henrikoviç, Beqlaryan Vasil İvani, Qazaryan Erik Roberti, Allahverdiyev Davit Nelsoni, Stepanyan Qurban Homeri, Balayan Levon Romiki, Babayan Madat Arakeloviç, Martirosyan Qarik Qriqori, Paşayan Melikset Vladimiri Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibəni planlaşdırma, hazırlama, başlama və aparma), 102 (beynəlxalq müdafiədən istifadə edən şəxslərə və ya təşkilatlara hücum etmə), 103 (soyqırımı), 105 (əhlini məhv etmə), 106 (kənnüllü), 107 (əhlini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (təqib), 110 (insanları zorakılıqla yoxa çıxarma), 112 (beynəlxalq hüquq normalarına zidd əzədlənmə mərhələsi), 113 (işğal), 114 (muzzdluluq), 115 (müharibə qanunlarını və adətlərini pozma), 116 (silahlı münasibətlər zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 118 (hərbi soyğunçuluq), 120 (qəsdən adam öldürmə), 192 (qanunsuz sahibkarlıq), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 218 (cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma), 228 (qanunsuz olaraq silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı, partlayıcı maddələr və qurğular əldə etmə, başqasına vermə, satma, saxlama, daşıma və gözdirmə), 270-1 (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaradan əməllər), 277 (dövlət xadiminin və ya ictimai xadimin həyatına sui-qəsd etmə), 278 (hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və onu zorla saxlama, dövlətin konstitusiyası quruluşunu zorla dəyişdirmə), 279-cu (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələri və qrupları yaratma) və digər maddələri ilə ittiham olunurlar.

Qeyd edilib ki, Fransanın Marsel şəhərindən gəlmiş Artur Oqanisyanyan 2020-ci ildə Vətən müharibəsində Ermənistan silahlı qüvvələrinin tərkibində Azərbaycanın Hadrut və Cəbrayıl rayonları ərazilərində aparılan döyüş əməliyyatlarında iştirak edib.

Daha bir sənədə əsasən, Azərbaycanın vaxtilə işğal altında olmuş ərazilərində Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinə qarşı Ermənistan silahlı qüvvələri ilə yanaşı, xarici dövlətlərdən (Suriya, Rusiya Federasiyası, İspaniya, Kanada, Fransa, Yunanıstan, Livan, Yaxın Şərq və Latın Amerikası ölkələrindən) gətirilmiş muzzdlar və müxtəlif terror təşkilatlarına üzv olan döyüşçülər də iştirak ediblər.

Əvvəllər bu kimi muzzdlar Ermənistanın hərbi qulluqçularına əsasən köşfiyyət, diversiya, terror-təxribat və obyektlərin partladılması ilə bağlı təlimlər keçməyə dəvət olunsalar da, sonra birbaşa döyüşlərdə iştiraka cəlb ediliblər.

Daha sonra 2020-ci ilin iyul ayında Tovuz və Qazax rayonlarının yayışıq məntəqələrinin atəşə tutulması, 1992-ci il avqustun 27-də Goranboy rayonunun Güllüstan kəndində "QAZ-53" markalı avtomobilə 5 nəfərin öldürülməsi, həmin il sentyabrın 19-da Güllüstan kəndində azərbaycanlı sakinlərin atəşə tutulması, Yaqubova Aynur Həştərxan qızının, 1993-cü il iyunun 26-da Aslanov Firdovsi Bayram oğlunun və Aslanov Kamran Ramiz oğlunun, habelə digər şəxslərin öldürülməsi faktları üzrə sənədlər elan edilib.

Məhkəmə prosesi oktyabrın 10-da davam etdiriləcək.

OXUCULARIN VƏ MƏTBUAT YAYIMI TƏŞKİLATLARININ NƏZƏRİNƏ!

“AZƏRBAYCAN” qəzetinə

2025-ci il üçün abunə yazılışı davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır. Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuat yayımı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

“Azərpoçt” MMC	(012) 598-49-55, (051) 225-02-13
“Azərmətbuat yayımı” ASC	(012) 441-19-91, (050) 322-33-17
“Qaya” firması	(012) 566-77-80, (050) 214-40-53
“Region Press” MMC	(055) 316-79-01, (050) 316-79-01
“Səma-M” MMC	(012) 594-09-59
“Ziya” LTD	(012) 497-76-96, (050) 306-77-22
“Pressinform” MMC	(012) 598-49-52, (070) 340-01-00
“City press” MMC	(055) 819-09-26

1 illik - 187,20 (yüz səksən yeddi manat iyirmi qəpik) manat

6 aylıq - 93,60 (doxsan üç manat altmış qəpik) manat

3 aylıq - 46,80 (qırx altı manat səksən qəpik) manat

1 aylıq - 15,60 (on beş manat altmış qəpik) manat

Hörmətli oxucular!

Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə üzləşsəniz, redaksiyaya (Tel.: (012) 539-59-33) zəng vura bilərsiniz.

Yaşıl Kart Sistemi çərçivəsində fəaliyyət göstərmək hüququ olan sığortaçılar barədə ELAN

Yaşıl Kart sistemində üzv ölkələrə səfər etmək istəyən vətəndaşların nəzərinə çatdırırıq ki, bu növ üzrə "İcbari Sığorta Bürosu" Hüquqi Şəxslərin İttifaqının (ISB) iştirakçısı olan sığorta şirkətləri bunlardır: "AtaSığorta" ASC, "Atəşgah" Sığorta Şirkəti ASC, "Azərbaycan Sənaye Sığorta" ASC, "Meqa Sığorta" ASC, "Paşa Sığorta" ASC, "Qala Sığorta" ASC, "Xalq Sığorta" ASC.

Məlumat üçün bildiririk ki, ISB Yaşıl Kart sistemi üzrə əlaqələndirici, ixtisaslaşmış təşkilat kimi fəaliyyət göstərən Mərkəzi Beynəlxalq Yaşıl Kart Sistemində Azərbaycanı təmsil edir.

Tel: +99412 525 97 07, E-mail: aaliyeva@isb.az Web: www.isb.az

Ünvan: Akademik Zahid Xəlilov küçəsi 53/1, Bakı, AZ1141

UNEC -Azərbaycan və Cənubi Qafqazda birincidir!

Times Higher Education (THE) Dünya Universitetləri Reytingi 2026 açıqlandı!

Prezident İlham Əliyevin "Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti dünya səviyyəli universitet olmalıdır!" tapşırığının icrası istiqamətində UNEC yeni uğura imza atdı.

THE dünya universitetlər reytinginə bu il ilk dəfə daxil olan UNEC Azərbaycanda birinci, Cənubi Qafqazda birinci, dünyada isə 801-1000-ci yer yüksəldi.

UNEC dünyanın ən yaxşı 1000 universiteti sırasına daxil olan yeganə Azərbaycan universitetidir. Tədqiqat keyfiyyətinə görə isə UNEC dünyada 481-cidir!

Bəzi rayonlarda yağış yağacaq, leysan olacaq, dolu düşəcək

Oktyabrın 10-u günün birinci yarısında Azərbaycanın bəzi dağlıq və dağətəyi rayonlarında ararib yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir.

Bu barədə AZƏRTAC-a Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, ayrı-ayrı yerlərdə yağışın qısamüddətli leysan xarakterli olacağı, dolu düşəcəyi, yüksək dağlıq ərazilərdə sulu qara keçəcəyi ehtimal olunur.

Küləkli hava şəraiti ilə bağlı sarı və narıncı xəbərdarlıq edilib

Oktyabrın 10-da Bakıda və Abşeron yarımadasında, həmçinin bölgələrdə gözlənilən küləkli hava şəraiti ilə bağlı sarı və narıncı xəbərdarlıq edilib.

Bu barədə AZƏRTAC-a Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Şəki, Oğuz, İsmayıl, Yevlax, Bərdə, Tərtər, Mingəçevir, Daşkəsən, Goranboy, Naftalan, Göyçay, Zərdab və Ağdaşda narıncı xəbərdarlığa uyğun olaraq şimal-qərb küləyi əsəcək, küləyin sürəti 20.8-28.4 m/san-dək güclənəcək.

Bakıda və Abşeron yarımadasında, eyni zamanda ölkənin digər bölgələrində isə sarı xəbərdarlığa uyğun olaraq şimal-qərb küləyi əsəcək, küləyin sürəti 13.9-20.7 m/san təşkil edəcək.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Bəxtiyar Sadiqov Kamran Quliyevə

anası

AYBƏNİZ XANIMIN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Azərbaycan Respublikası Milli Paralimpiya Komitəsinin kollektivi Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin

Beynəlxalq proqramlar idarəsinin müdiri

MEHMAN KƏRİMOVUN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının rəhbərliyi və kollektivi Xalq artisti

ƏMİNƏ YUSİFQIZININ

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verirlər.

BAS REDAKTOR

Bəxtiyar SADIQOV

Əlaqə telefonları:

Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq həyat, idman və	
Baş redaktor müavinləri	- 538-86-86, 539-72-39	informasiya şöbəsi	- 539-63-82, 432-37-68
Məsul katib	- 539-43-23,	Humanitar siyasət şöbəsi	- 538-56-60, 434-55-58
Məsul katib müavinləri	- 539-44-91,	İctimai əlaqələr şöbəsi	- 539-49-20, 538-31-11,
Parlament və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	Kompüter mərkəzi	- 538-20-87,
İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32, 538-35-55,	Mühasibatlıq	- 539-59-33

AZ 1073, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "Azərbaycan" nəşriyyatı, IV mərtəbə

azreklam@mail.ru

www.azerbajjan-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələnməmiş, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap edilmişdir

Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan dövlətinin mövqeyinə uyğun olmalıdır

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj 4095 Sifariş 2053

Qiyməti 60 qəpik